National Library
Bibliothèque Nationale
OTTAWA, Ont.
Aug 3 1983
NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX
National Library 50253
Acquisitions Section
K1A ON4

B103 IC 145

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 55 (2976) XXXII aastakäik

Teisipäeval, 26. juulil 1983 — Tuesday, July 26, 1983.

Üksiknumbri hind 60 centi

Dr. Otto von Habsburgi kontakt Bati Vabadusliiduga

„Meie kohus on panna Balti riigid kaardile, teie kohus on hoida küsimus avalikkuses"

Balti Vabadusliidu juhtkonnal toimus kokkusaamine 12. juulil Beverly Hilton hotellis Beverly Hills'is, Kalifornias dr. Otto von Habsburgiga, kes on 1979. aastast alates Euroopa Parlamendi liige ja Euroopa Parlamendi resolutsiooni käendaja. Euroopa Parlamendi resolutsioon näeb ette Balti riikide küsimuse üles tõstmist Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) Dekoloniseerimise komisjonis.

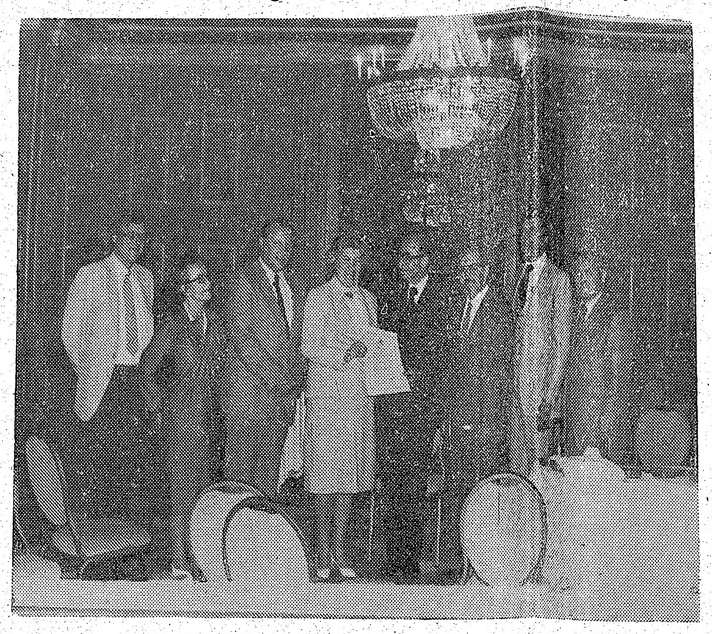

Balti Vabadusliidu kokkusaamisel dr. Otto von Habsburgiga Veverley Hilton hotellis. Balti Vabadusliidu sekretär ja ERKÜ liige Viivi Piirsild andis üle dr. Otto von Habsburgile Balti Vabaduspäeva proklamatsiooni. Vasakult: hr. Kauskas ja pr. Kauskas (leedulased), Avo Piirisild Balti Vabadusliidu abiesimees ja ERKÜ juhatuse liige, Viivi Piirsild Balti Vabadusliidu sekretär ja ERKÜ liige, dr. Otto von Habsburg, Valdis Pavlovskis Balti Vabadusliidu esimees (lätlane), Anthony Mazeika Balti Vabadusliidu abiesimees (leedulane) ja dr. Onsis Blakis Balti Vabadusliidu abiesimees (lätlane).

Dr. Otto von Habsburg sündis tiitliga Tema Keiserlik Kõrgus Ertshertsog Otto. Ta on viimase Austria keisri, Ungari ja Böömimaa kuninga Karl I vanem poeg. Karl I suri 1922. aastal ja sellest ajast on dr. Otto von Habsburg Habsburgide dünastia pärija, kes on juhtinud Euroopat üle 600 aasta. Dr. von Habsburg elab Baieris. Ta on kirjutanud 24 raamatut ajaloo ja poliitika alal, tema artiklid ilmuvad iga nädal 21 ajalehes viies keeles. Dr. Otto von Habsburg on töötanud Euroopa ühendamiseks viiskümmend aastat.

Kokkusaamisel dr. Otto von Habsburgiga viibisid Balti Vabadusliidu esimees mag. Valdis Pavlovskis, abiesimehed Avo Piirisild, Anthony Mazeika, dr. Ansis Blakis ja sekretär Viivi Piirisild.

Dr. Otto von Habsburg oli juba tuttav Balti Vabadusliidu tegevusega Balti Vabadusliidu bülletäänide kaudu ja nii arenes keskustelu selle üle, kuidas baltlased saaksid kaasa aidata Euroopa Parlamendi resolutsiooni Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni viimisel.

Dr. Otto von Habsburg mainis, et Balti küsimuse ÜRO-sse viimiseks *tegid viis inglise konservatiivi.* Resolutsioon oli aastaid olnud vaka all kuni dr. Otto von Habsburg selle üles tõstis.

Siin olid abiks olnud aktiivselt tegutsevad Balti organisatsioonid ja peamine abi tuli sotsialistidelt. Dr. Habsburg leidis, et eurooplastel on moraalne kohus mitte unustada riike, kes on kaotanud oma vabaduse Molotov-Ribbentropi pakti tagajärjel ja Jalta kokkuleppega jäid raudeesriide taha. Euroopa Parlamendis on tühjad toolid riikidele, kes on kommunismi ikka all.

Dr. Habsuburg toonitas ka, et me peame rääkima Balti riikidest kui Kesk-Euroopa riikidest.

Meie Euroopa Parlamendi kohustus on panna Balti riigid tagasi maakaardile. Teie kohus on hoida Balti küsimus avalikkuse eest ja esile tuua inimõiguste rikkumisi Balti riikides.

Samuti avaldada survet Ühendriikidele, et nad toetaksid Euroopa Parlamendi resolutsiooni toomist Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni.

Dr. Habsburg nimetas rea riike, kelledega oleks vajalik lähemat koostööd resolutsiooni suhtes. Ta andis ülevaate riikide juhtidest ja ametnikest, kellelt meil on abi loota. Ta avaldas tahet koostööks Balti Vabadusliiduga. Tänutäheks andis Balti Vabadusliidu sekretär Viivi Piirisild dr. Otto von Habsburgile Balti Vabaduspäeva proklamatsiooni, millele on alla kirjutanud president Ronald Reagan ja kus nimetatakse ka Euroopa Parlamendi resolutsiooni.

Poolteist tundi hiljem esines dr. Otto von Habsburg kõnega World Affairs Council'i banketil samas hotellis,

millest võttis osa üle tuhande inimese, nende hulgas ka Balti Vabadusliidu juhte.

Tema kõne teemaks oli Nõukogude Liit ja Euroopa kriis. Kõne alguses ta mainis, et sõja Euroopas põhjustas Hitleri ja Stalini Ribbentrop-Molotovi pakt. Nüüd on Euroopal vaja saada Ühendriikide abi ja on vaja olla partnerid Ühendriikidega. Tihti näidatakse USA televisioonis demonstratsioone Euroopas. Tegelikult on see väga väike protsent inimesi, kes demonstreerivad, aga ameerika televisioon teeb sellest suure numbri, nagu on Lääne Saksamaa nn. roheliste parteiga.

Tegelikult said rohelised valimistel ainult 5 prots. häältest, kuid ameerika meedia andis edasi ülevaate, nagu see oleks üks suurem liikumine. Lenin ütles ükskord, et kommunism ei saanud alguse poliitilistes parteides, vaid noorte idiootide keskel.

Augustis on Lääne-Saksamaal jälle oodata suuremaid roheliste demonstratsioone. Neil on käes väga suured summad. Kust nad saavad selleks raha?

Arvake ise! Rohelistel on raha ja teistel poliitilistel parteidel on rahast puudus. Dr. von Habsburg märkis, et roheliste liikumine ei kesta kaua ja hakkab varsti lagunema.

Oma kõnes ta mainis mitmel korral, et Balti riigid peavad saama oma vabaduse tagasi. Samuti ütles ta, et hiljuti president Ronald Reagan kuulutas 14. juuni Balti Vabaduspäevaks, mälestades sellega kõiki neid tuhandeid küüditatuid. See oli suur saavutus. Kuidas saaksid Euroopa riigid tagasi oma vabaduse? Ta ütles, et on vaja tugevamaid Vabaduse Raadio saateid. Inimesed Ida-Euroopas peavad saama rohkem informatsiooni sellest, mis on juhtumas vabas maailmas. Moskva raadio eelarve on 90 prots. suurem kui Vabadusraadiol. Inimesed ihkavad usu järele. Televisioon on väga tähtis tegur informatsiooni andmiseks raudeesriide taha. Dr. Otto von Habsburg arvas, et 50 aasta pärast ei ole enam Nõukogude Liitu. Lagunemise põhjustavad muudatused rahvastikus. Praegu on muhameedlased väga kiiresti siginemas.

Lõpuks ta ütles, et peale vabadusliikumiste Poolas, Ungaris ja Tshehhis ei saa Nõukogude Liit usaldada enam neid riike. Ta ei saa seal enam oma plaane teostada.

Ka on Kremli juhid kartlikumad vaba maailma ees oma inimõiguste rikkumiste pärast ja selle-tõttu koheldakse vange paremini.

Dr. Otto von Habsburgi kõnele anti aplause kõne keskel, lõpuks sai ta pisti tõusvalt publikult eriti tugeva aplausi.

V. P.

Moskva-Tallinna reisilennukil lahing hõivajatega

TASS teatas 12. juulil, et Moskvast Tallinnasse teel oleval liinilennukil püüdsid kaks meest lennuki hõivata ja sundida see lennuki õhkimise ähvardusel lendama N. Liidu piiridest välja. Meeskond ja reisijad reageerisid ja nurjasid üritamise. Üks rünnanuist tapeti ja teine arreteeriti.

TASS'i teates üteldakse veel, et hõivamiskatse oli toimunud juuli algul. Ameerika lehed, kes teate ära toovad, lisavad, et Tallinn on Eesti pealinn.

Kes hõivajaiks olid, või kuhu ja miks nad kavatsesid põgeneda,

sellest TASS sõna ei lausu ega too ka üksikasju.

Ameerika ajalehed märgivad TASS'i lennukihõivamiskatse teadet avaldades, et lennukihõivamised N. Liidus sünnivad harvemini kui mujal maailmas, ning veel harvem on, et kommunistlik ajakirjandus sellest teatab.

Veebruaris 1979 hõivas neli inimest NL Aerofloti lennuki, kui see oli teel Oslost Moskvasse.

Lennuk sunniti maanduma Stokholmis, kus hõivajad end politsei kätte andsid.

Nad ütlesid, et soovisid maailma tähelepanu pöörata N. Liidus valitsevatele oludele.

1970. a. alates on teada ainult 11 juhtumit mil NL-us on teostatud lennukihõivamisi.

VES

Gordoni „rahuläbirääkimised"

MOSKVA — Endine Kanada finantsminister Walter Gordon, kes juhatas üht mitteametlikku rahudelegatsiooni N. Liitu, ütles, et temal on olnud „produktiivseid" kõnelusi N. Liidu ametivõimudega, et teha Kanadast tuumarelvadevaba tsoon.

Gordon peab diskussiooni väga huvitavaks ja kasulikuks, kuna „igaüks oli end väljendanud täiesti vabalt".

Temaga koos läksid N. Liitu Toronto ülikooli rektor George Ignatieff, endine Canadian Institute of International Affairs direktor Robert Redford ja York ülikooli poliitiliste teaduste professor Rod Byers.

Esimesed diskussioonid olid Gordonil Institute for USA ja Canadian Studies ekspertidega Georgy Arbatovi ja Vizaly Zhurkiniga. Gordon ütles,

et ta tegi ettepaneku, et Kanada keelduks tegelemast tuumarelvadega ja kuulutama oma territooriumi tuumarelvadevabaks tsooniks.

Kanada rahudelegatsiooni liikmed tahavad nõuda N. Liidult ja USA-lt selle tsooni respekteerimist.

Gordon kohtas veel poliitbüroo liiget Mihhael Gorbatshevi, kellega diskuteeris tuumarelvade valmistamise võistlusest ja muudest küsimustest. Kokkusaamisest võtsid osa kommunistliku partei keskkomitee liige Vadim Zagladin ja Kanada saadik Geoffrey Pearson.

Poolas lõpetati sõjaseadus

Uued julgeoleku eeskirjad annavad olukorrale vaid uue nime

VARSSAVI — Poola sõjaväeline valitsus ja kommunistliku partei juhtkond lõpetas möödunud neljapäeva kesköö sõjaseaduse. Nõukogude bloki riikide ajaloos enneolematu peatükk lõppes parlamendis üksmeelse käetõstmisega. Uued ranged seadused annavad sama võimuulatuse valitsusele, mis on loonud skeptilise seisukoha, et uus selgusetu ajajärk on alanud riigi sotsiaalses ja poliitilises elus.

Peaminister ja kommunistliku partei juht kindral Wojeciech Jaruzelski ütles Poola parlamendis, et anarhia ei või tagasi tulla Poolasse. Iga katse riigivastaseks aktiivsuseks surutakse maha samase rangusega nagu sõjaseaduse kehtimise ajal.

Möödunud kolmapäeval, päev enne sõjaseaduse lõpetamist, andis parlament valitsusele võimu hädaolukorra välja kuulutamiseks,

mis on ettenähtud võimalike tsiviilrahutuste vältimise vajaduseks

ja elimineeriks kommunistliku partei vajaduse juhtimise üleandmiseks sõjaväele, nagu tehti 19 kuud tagasi.

Neljapäeval parlament võttis vastu seeria uusi määrusi valitsuse võimupiiri tugevdamiseks ja andis tingimustega amnestia vangidele, kes arreteerti sõjaseaduse kehtivuse ajal. Valitsuse allikaist on kuulduid, et amnestia ei käi seitsme põgenenud Solidaarsuse liikme kohta. Amnestia võimaldavat neile, kes viidud eksiteele jälle tagasi tulla normaalsesse ellu.

Kuid Jaruzelski märkis, et „kontrrevolutsiooni organiseerijad ärgu tehku mingisuguseid illusioone. Julgeoleku eest vastutavad organisatsioonid annaksid neile tugeva vastulöögi".

Sõjaseaduse lõpetamine võib kergendada Lääne majanduslikke sanktsioone Poola vastu,

mis pandi kehtima sõjaseaduse rakendamisel ja on Poolale eriti tugevasti raskusi põhjustanud.

Sõjaseaduse lõpetamisel on vähe märgatavat efekti poolakate elus. Ükskõiksus ilmnes üldises reaktsioonis, kus inimesed leidsid, et see muudatus ei tähenda sisuliselt midagi, uued eeskirjad võivad olla isegi karmimad ja halvemad. Uued eeskirjad tihendavad kontrolli tööliste, akadeemikute ja üliõpilaste üle järgneval 18-kuulisel „majandusliku toibumise" perioodil.

Sellel perioodil on töölistel töökoha vahetamise võimalused piiratud, kontrollitakse isejuhtivaid gruppe tööstustes, asjaolusid, mis on osalt reformideks Poola majanduselus

ja laiendatakse poliitilist kontrolli ülikoolides ja professionaalsete isikute organisatsioonides.

Sõjaseaduse lõpetamisega likvideeritakse Rahvuslik Sõjaline Pääste-Nõukogu, kelle võimupiir kestis 585 rasket päeva, nagu seda ajajärku iseloomustas kindral Jaruzelski. Ükski ei saavat kustutada neid päevi Poola rahvuslikust ajaloost.

Parlamendi seaduseelnõu esialgne tekst oli väga range, mispärast seda eriti katoliku kiriku poolt kritiseeriti.

Üks klausel selles oleks alatiseks sulgenud ukse iseseisvaile ametiühinguile nende uuesti aktiviseerimisel.

Soovist kirikuga head vahekorda pidada, lahjendati see klausel ja nüüd olevat nõrk võimalus, et 1985, pärast kui „toibumisperiood" on lõppenud, võiks ka ametiühingu elustamiseks olla mõnesugune võimalus.

Poola sündmused leidsid tähelepanu üle maailma. Washingtonis president Ronald Reagan ütles, et ta ei tühista sanktsioone Poola vastu siiski enne, kuni ta on otsustanud, et sõjaseaduse lõpetamine polnud vaid kosmeetiline zhest. Ta tahab näha sõnadele järgnevaid tegusid.

Ka Ottavas Kanada välisminister Allan MacEachen ütles, et sõjaseaduse tühistamine on teretulnud,

aga veel on liiga vara öelda, kas sanktsioonide tühistamine teostatakse.

Poolas endine ametiühingu Solidaarsuse juht Lech Walesa ütles, et selline tingimustega amnestia on „mõttetu". Ta ei olnudki huvitatud Jaruzelski tähtsast kõnest, vaid oli läinud sel ajal hoopis kalastama.

metsaülikool '83

peateema: iseseisvuse sünd enne ja nüüd

lektorid: Heino Ainsa, Adir Aranovich, Maret Aranovich, Hardu Kerk, Walter Rand, Vello Sermat, Heino Susi, Rein Taagepera, Roman Toi, Aarne Vahtra, Taavo Virkhaus.

registreerimis informatsioon: (416) 463-9065
45 Fulton Ave., Toronto, Ont. M4K 1X6

USA kodakondsuse kaotanud lätlast ei saadeta välja

USA föderaalkohus New Yorgi Manhattani linnaosas otsustas, et USA-st väljaasumisele määratud lätlane Boleslavs Maikovskis võib jääda Ühendriikidesse, sest teda pole võimalik deporteerida. Maikovskit süüdistati, et ta olnud II maailmasõja ajal Lätis kaastegev 20.000 juudi tapmises. N. Liidu kohtus on Maikovskis sõjakuritegudes tagaselja surma mõistetud juba 1965., aastal, mil N. Liidu valitsus nõudis saksa okupatsooniaegse läti politseiniku väljaandmist. Ühendriigid aga N. Liidule kedagi karistamiseks välja ei andnud.

Katoliku piiskop ütles: relvakatse ebamoraalne

VICTORIA — Katoliku piiskop Remi de Roo ütles, et Kanada valitsuse otsus lubada katsetada Kanada pinnal USA tiibrakette on moraalselt laiduväärt. Tiibraketi katsetamine olevat samm edasi sel rajal, mida me lihtsalt ei või moraalselt aktsepteerida. Varem oli sama piiskop saanud tuntuks valitsuse majanduspoliitika hukkamõistmisega.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $48.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $58.—, poolaastas $31.— ja veerandaastas $16.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

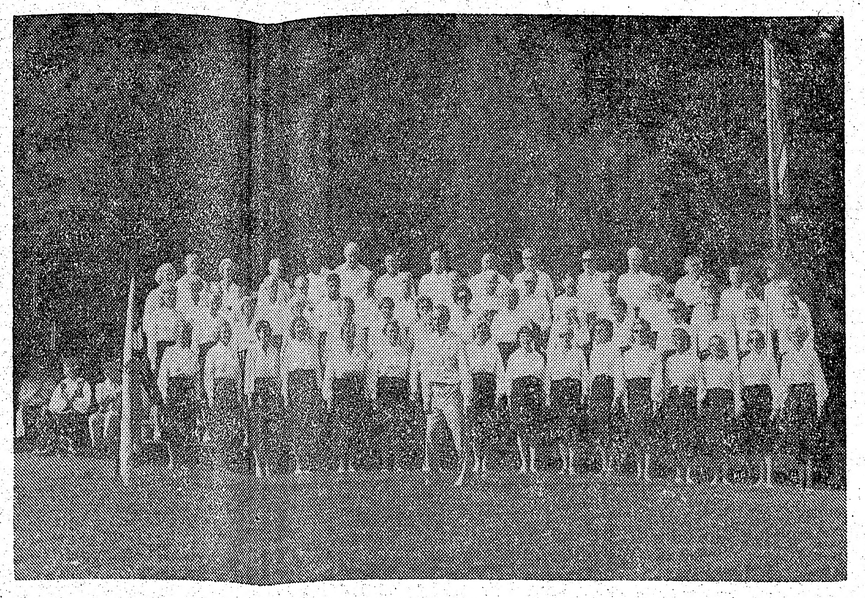

Toronto Eesti Segakoor laulmas Seedriorul Suvihari '83 kontsert-aktusel, ees koorijuht Uno Kook.
Foto: Vaba Eestlane

Kommentaar

ESTO-loterii

Hiljutisel ESTO-84 peakomitee ja sektsioonide esindajate koosolekul märgiti seda aeglust, kuidas on edenenud ESTO-loterii piletite müük. ESTO-loterii toimkond on jäänud omaette töötama, saamata peale paarirealise informatsiooni andmist mingit propagandalist tõuget ja ka vajalikku selgitust. Kuna vaid kuus kuud on jäänud piletite müügi lõpp-tähtajani, siis on karta, et peale esimest uudsust ei suudeta müügile enam täiesti tühjendavat ulatust anda.

ESTO-84 peatoimkond vajab raha just nüüd, mil on lõplike lepingute sõlmimine üüritavate ruumide saamiseks, kus nõutakse sissemakse. ESTO-84 ruumid on suured ja kallihinnalised, mis tingib ka sissemaksudeks vajaliku raha suurust. Nüüd, kus vähem kui aasta on pidustuseni, peab peakomiteel käiberaha olema, et suurepäraselt algatatud ja plaanitsetud programm ei takerduks majanduslikesse takistustesse.

Kui Rootsi eestlaskond asus ESTO-80 korraldama lahendati seal majanduslik küsimus eeltööde osas nii, et umbes 600 üksikisikut ja ligi 80 organisatsiooni tegid sealsele peakomiteele rahalisi annetusi. Nendest saadud summa koos muude toetussummadega võimaldas „Stokholmi ime" teostamise, mis on meelde jäänud oma lippude rohkusega. See on inspireerinud ka väiksemaid eesti üritusi oma rahvuslippude rohkusega üldpildile meeleolu andma.

Kanada ESTO-84 peakomitee pole pöördunud üksikisikute poole toetuse saamiseks: vähesel määral on mõned organisatsioonid seda teinud. Aluskapitaliks on olnud Sihtasutus Eesti Päevad tagavarasummad.

Kanada peakomitee katsus küsimust lahendada teisiti, ilma otsese abi palumiseta. Korraldati loterii ja loodeti, et kõik eestlased ise, aga nende kaudu ka kanadalasist tuttavad, toetaksid ESTO-84 peakomiteed loteriipiletite ostmisega. 20000 piletit a $2.00 annab üldsummaks $40.000, mis aitaks peakomitee välja ta muredest. Tegelik summa on küll mõnevõrra väiksem ettenähtud rahaliste võitude ja muude loterii korraldamisega seotud kulutuste tõttu. ESTO-loterii piletid on eesti ürituste puhul olnud müügilaual, suur osa neist on saadetud eesti perekondadele Torontos levitamiseks või omamiseks ja saadud tulu kuluks hädasti praegu ära peakomiteele vajalike sissemaksude ja muude kulutuste katmiseks.

Nüüd suvekuumusest üle jõudes on õige aeg mõelda neile vajadustele, millega tuleval aastal toimuva suurürituse rahvuslikku pidustust tahetakse kujundada. ESTO-84 on Kanada, peamiselt aga just Toronto eestlaste suurüritus ka paljudele loodetavaile külalistele näitamiseks, kes eri maailmajagudes on juba oma siiatuleku plaane teinud ja ühissõite organiseerinud. Nüüd on aeg osta ja levitada ESTO-loterii pileteid. See on väga hea toetamise viis, jättes ostjale/omajale väikse võiduvõimaluse, eesti ühiskonnale antava suure rahvusliku toetuse kõrval.

ESTO-loterii toimkond on olnud liiga tagasihoidlik ja oodanud, et inimesed ise tuleksid pileteid nõutama. Loteriipileteid, nagu kõiki muid müüdavaid asju, tuleb pakkuda, reklameerida ja müüa. See on selle mandri omapära ja loteriipiletite levitamist, kui ärilist tegevust tuleb selle mandri tavade kohaselt korraldada. Tuleb hoida elavana teadmine , mis saadud summad eesti ühiskonnale võimaldavad, mis on otstarve ja miks eestlased otse peaksid tormi jooksma, et ESTO-84 hästi võiks oma eeltöid läbi viia.

HA

Kahepalgeline koostöö

Kui N. Liidus rahumissioonil viibinud Kanada arstide delegatsioon äsja raudeesriide tagant koju naasis, siis ei olnud reisiseltskond oma reisi tulemusi kokku võttes eriti õnnelik. Ametlike vastuvõtjatega kokkupuutumisel selgus kanadalastele, et nende informeerijateks ja nendega „nõupidajateks" olid vastava väljaõppe saanud parteimehed, kes alla kriipsutasid ja propageerisid ainult nõukogude võimude ametlikke seisukohti, kuid kellega oli raske ajada „rahujuttu" siira mõttevahetuse pinnal. Kuid mõned delegatsiooni liikmed pidasid kodupinnale jõudmisel siiski vajalikuks toonitada, et neil oli ka viljakaid omavahelisi vestlusi tavaliste nõukogude kodanikega, kellega mõtteid vahetades leiti harmoonilisi toone ja tunti ühiselt muret maailma tuleviku pärast.

Võib arvata, et ka nendel „omavahelistel vestlustel" oli kanadalastel kokkupuuteid ainult ametivõimude poolt väljavalitud meeste ja naistega, kes mängivad rahvusvahelisi rahuapostleid, kuid kelle põhiline liin on ikkagi kindlaks määratud partei propagandameeste poolt ja kes peavad sellest rangest liinist kinni hoidma. See ei ole enam saladus, et N. Liidust väljasaadetud delegatsioonid ja sealsed välismaiste delegatsioonide vastuvõtjad on alati partei ja selle ideoloogia teenistuses ning igat kõrvalekaldumist partei liinist valvatakse hoolega ning kõrvalekalduja saab vastava karistuse.

Arstide delegatsiooni liikmete Venemaa elamuste vaagimisel võib järeldada, et ehkki doktorite silmad ei olnud igakord vene propaganda kinninaelutamisel viimase võimaluseni avatud, suutsid nad siiski üldiselt eraldada suure tõe suurest valest ning propaganda tõelisusest, mis on suur samm edasi Ida ja Lääne-vahelise suhtlemise tõelise tagapõhja hindamisel. Kuid see õiglane ja objektiivne hindamine ei avaldu mitte ainult arstide külaskäigu tulemuste vaatlemisel, vaid samale arvamisele on jõudnud ka Kanada Natural Sciences and Engineering Research Council, kes kinnitab, et kanadalased võtavad teadlaste delegatsioonide vahetamisel venelased siin hästi vastu ja näitavad kõike, mis Kanadas näidata on, kuid Kanada teadlased seevastu ei pääse oma reisidel N. Liitu kunagi lähedale sealsetele akadeemikutele ja laboratooriumidele. Sellise delegatsioonide vahetuse tulemusena on venelastel Kanada uurimisasutuste ja -keskuste külastamisel suured kasud sees, kuna kanadalased peavad N. Liidu külastamisel leppima peamiselt paari Bolshoi teatri piletiga ning ringsõitudega, mis on mõeldud tavalistele turistidele.

Need motiivid ja kaebused, mida esitab Kanada Research Council on üldised ja kehtivad kõigi Ida ja Lääne vahekordade kohta. Õnnetu detente poliitika tulemusena on Kreml saanud seniajani takistamatult rakendada läänerii-dega suhtlemisel dopeltstrandardit, mis võimaldab Kremlil läänemaailmas vabalt levitada oma propagandat, kuna tõde läänemaailmast on nõukogude kodanikele kättesaamatu.

Meil tarvitseb vaadelda ainult neid kasinaid võimalusi, mis on antud läänemaailma inimestele nõukogude televisioonis esinemiseks. Sellest on nüüd üle kümne aasta tagasi kui ühele nimekale ameeriklasele anti Moskva televisioonis pool tundi aega kõnega esinemiseks. Selleks väljavalituks oli tolleaegne president Nixon, kes detente poliitika ühe isana Leonid Brezhneviga kohtama oli tulnud. Kuid samal ajal on vene propagandamehed, eesotsas partei keskkomitee liikme ja poliitbüroo nõuandja Georgi Arbatoviga, Ühendriikide ja Kanada televisioonisaadetes alalised külalised. Neile ei astu keegi varba peale, kui nad teemast kõrvale kalduvad ja puhtakujulisele propagandaliinile tüürivad. Kremli propagandaaparatuur kasutab täiel määral ka Läänes kehtivat ajakirjanduse vabadust, mis võimaldab siinses ajakirjanduses pidevalt avaldada nõukogude korda ülistavaid artikleid ning atakeerida läänemaailma ning siinset elusüsteemi.

N.-Liidu ajakirjandus on seevastu läänеriikide diplomaatidele ja ajakirjanikele suletud maailmaks. Möödunud veebruaris, näiteks, saatis Ühendriikide saadik Moskvas, Arthur Hartman, Pravdale artikli, milles ta käsitas Ühendriikide ja N. Liidu suhteid viimase 50-aasta jooksul. See artikkel ei näinud kunagi trükimusta. N. Liidu lennuväljadel ja sadamates korjavad tolliametnikud vilkalt Läänest tulnud inimestelt nende ajakirjad ja ajalehed. Isegi selline apoliitiline ajakiri nagu National Geographic peab läbi minema tsensuurist. Tavalisele nõukogude kodanikule ei anta luba välismaalt ajakirjade tellimiseks ning sellised soodustused on antud ainult eriasutustele.

Vastutasuks selle eest, et venelased võivad Ühendriikides vabalt levitada oma propagandaajakirju, lubas nõukogude valitsus ameeriklasi N. Liitu sisse tuua Ühendriikide valitsuse ajakirja „Amerika". Kogusummas lubatakse Venemaale importeerida 64.000 selle ajakirja üksiknumbrit, millest aga 8000 antakse järjekindlalt ameeriklastele tagasi — selle ettekäändega, et ajakirjal ei leidu N. Liidus ostjaid. Raske on kontrollida, mis juhtub ajakirja teiste numbritega — kas neid müüakse kusagil või hävitatakse lihtsalt ära.

Eeltoodud andmed ei vaja enam lähemaid kommentaare. On selge, et läänеriigid on teinud venelastega suhtlemisel suuri vigu ja nüüd on viimane aeg hakata neid parandama. Millal seda aga hakatakse tegema vajaliku järjekindlusega ja põhjalikkusega, on omaette küsimuseks.

K. A.

„VABA EESTLANE" on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

Soome ajaleht kirjutab:

Olukord Eestis üha karmimaks

Reedel, 20. mail avaldas Tamperes ilmuv Soome ajaleht „Aamulehti" Eesti olusid puudutava artikli Reijo Härköneni sulest. Autor on sama kui hiljuti „Suomen Kuvalehtis" ilmunud Eestit puudutava artikli kirjutaja. Edastame järgnevas „Aamulehti" artikli tervikuna. Artikkel on illustreeritud Lagle Rareki ja EKP Keskkomitee hoone piltidega.

— Mis teil on olnud tegemist soome ajakirjanikuga?

— Kust te tunnete teda?

— Mida te teate tema artiklist „Suomen Kuvalehti's"?

— Kas te olete kuulanud Vabadusraadio programmi, mis käsitles seda artiklit?

Noor tallinlasest üliõpilastüdruk istub KGB ülekuulamisruumis ja püüab ausalt vastata ülekuulaja küsimustele. Temale on just näidatud pilte, kus ta jalutab Tallinna tänaval soomlasega. Eriti palju pole tal aga ülekuulajale rääkida; soome ajakirja faktilised andmed on pärit hoopis mujalt kui toimetaja ja üliõpilasneiukese vestlusest. Sellised ülekuulamised on Nõukogude Eesti argipäev.

Ega see tallinlane polnud ainuke, kes sattus KGB ülekuulamistele pärast oma vestlusi soomlasest ajakirjanikuga. — Iga nattkegi tähtsama või kahtlasema välismaalase liikumist jälgitakse nii Eesti kui mujalgi Nõukogude Liidus. Eriti tähelepanelikud on KGB ametnikud olnud viimasel ajal selliste isikute puhul, keda oletatakse olevat huvitatud Eesti venestamisega seotud probleemidest, ütleb üks hästi informeeritud allikas.

TALLINNAS POOLED VENELASED

— Parteijuht Karl Vaino äsjased väited selle kohta, et Eesti venestamine oleks ainult lääne propaganda, ei pea paika, ütleb neljakümnendatel aastatel küüditamise üleelanud eestlane. Nõukogude propaganda rõhutab üha kirglikumalt nõukogude rahvaste üksteisele lähenemist. Nõukogude Eestit külastades saab olukorrast aga teistmoodi mulje.

Venelaste osatähtsuse tõustes Eesti rahvastikus on ka konfliktid teravnenud. Tallinna elanikest on ainult 51,5 protsenti eestlased. Eestlased kardavad, et projekteerimisel olev suursadam toob vabariiki nii palju võõraid rahvusi, et eestlaste osatähtsus langeb isegi 35 protsendile.

Kolmteist teisitimõtlejat saatsid hiljaaegu kirja neile soome ettevõtetele, kes olid teinud pakkumuse sadama ehitamiseks. Kirjas tuletati meelde ehitusprojekti võimalikke tagajärgesid, nagu eesti rahvusest elanikkonna osatähtsuse kahanemist. Allakirjutajad hoiatasid ehitusfirmasid ka sadama sõjalise tähenduse eest ning sõjalise ohu kasvamisest mh. Stokholmi ja Helsingi suunas.

Võimude hoiak Nõukogude Eesti teisitimõtlejate vastu paistab olevat karminenud viimaste nädalate jooksul. Märtsis kuulati üle ja vahistati mitmeid eestlasi, kes olid varem esinenud mh. sadamaprojekti ja venestamist puudutanud apellide allakirjutajatena. Neist on vahistatuna praegugi arhitekt Lagle Parek. Ta ootab protsessi Tallinna vanglas ja teda süüdistatakse „nõukogudevastases propagandas ja agitatsioonis".

Läbiotsimistel aeti taga eriti põrandaaluseid trükiseid, kuid konfiskeeritud esemete hulgas oli ka jõulu- ja uueaastakaarte. Helsingi konverentsi lõppdeklaratsioon ning ÜRO inimõiguste deklaratsioon, mis alles 1970-aastatel on eesti keeles avaldatud väga väikeses tiraažhis.

„LÄÄNE PROPAGANDA"

Võtete karminemine arvatakse olenevat Juri Andropovi uuest distsipliinikampaaniast, teisalt mullu Eesti KGB ülema kohale nimetatud eesti-ingeri päritoluga Karl Kortelaise korraldustest. Ka Eestimaa Kommunistliku Partei peasekretär Karl Vaino on muutunud hoiakult järsumaks. Moskvas ilmuvas ajakirjas „Kommunist" väitis ta, et terve venestamine olevat lääne luureagentuuride ja eesti emigrantide väljamõeldis.

— Eesti kultuuri probleemid algasid, kui Siberis sündinud Karl Vaino tuli parteijuhiks, ütleb läände ärahüpanud teatrijuhataja Aarne Vahtra Pariisis. Vahtra juhtis omal ajal Eesti teatreid, kuid arvestas siis olukorda väljapääsmatuks. Kuid noorte passiivsus on nagu ära pühitud. Kümneid noori olevat viimasel ajal vahistatud „huliganismis" süüdistatuina, näiteks lööklausete hüüdmise pärast.

Mitmeid noori on mõistetud vangi aastaks ja pikemakski ajaks, kui nad on heiskanud vabariigiaegse sini-must-valge lipu. Nii sai näiteks Alatskivist pärit Andres Karu 2,5 aastat lipu heiskamise eest. Viis aastat sunnitööd sai tööline Alar Alu, kes Leonid Brezhnevi matusepäeval heiskas punalipu asemele sini-must-valge.

Eestlaste ja venelaste omavahelise vaenulikkuse kasv on selgesti märgatav. Mitmed Eestisse kolinud ei ole võtnud vaevaks õppida eesti keelt, kuid töötavad sellele vaatamata teenindusülesannetes. Kõik eestlased aga — põhimõtteliselt — ei räägi vene keelt.

LOODUSKAITSE LOHAKIL

Eestlaste järgi lähevad venelased korteri- ja telefonijärjekordades kohalikest elanikest mööda. Venelastel on oma restoranid, kuhu eestlased meeleldi ei lähe. Kakskeelseid tänavasilte on pidevalt vaja kõrvaldada ja uutega asendada, kuna venekeelne tekst värvitakse üle.

Ajakirja „Eesti Loodus" järgi pole võimud huvitatud looduse kaitsmisest. Näiteks Kohtla-Järve tööstuspiirkonnas ületab õhu reostatus lubatud piirid ning põhjavee puhtus on allpool kinnitatud norme.

Juba viis aastat tagasi pöördusid eesti loodusteadlased oma soome kolleegide poole teatades Eesti looduse hädaohtlikust olukorrast. „Looduse saastamine, loodusressursside liigne ekspluateerimine ning ökoloogilise tasakaalu kõikumine hädaohustab Läänemerd", hoiatasid loodusteadlased, ka mitmed kohalikud ametnikud kriipsutavad alla olukorra tõsidust, kuid Moskvast tulnud määrustele pole midagi teha.

Eri allikate järgi veetakse 40—50 prots. eesti rahva toodangust mujale Nõukogude Liitu. Kolmandik Eestis toodetud lihast tarbitakse mujal. Eestlaste satiiriline arusaam Eesti ja ülejäänud Nõukogude Liidu kaubavahetusest ongi see: kolm vagunitäit kartuleid Moskvasse, üks vagunitäis venelasi Tallinnasse!

Kuigi Eestis elatakse veidi paremini kui mujal Nõukogude Liidus, pole toiduainete olukorras midagi kiita. Lihakaupade valik on tagasihoidlik, esineb ainult kana. Aedja köögiviljakauplused ei paku just rohkemat, enamasti sibulaid ja sidruneid. Piimast on puudus ja kohvipaki sisust on ainult kolmandik puhas kohv. „Mujale Nõukogude Liitu veetavate toiduainete hulk kasvab kogu aeg", ütleb toidukaupade nappuse üle kurtev eestlane.

Eesti tööstustoodang on kasvanud 40-kordseks võrreldes 1940. aastaga. Samal ajal on (pealinna, tõlkija märkus) elanikkond kasvanud kolmekordseks, kuid elamupind ainult 1,5-kordseks. Haiglakohtade arvus on toimunud samasugune areng: 40 aastat tagasi oli üks koht 68 elaniku kohta, praegu 82 elaniku kohta. Kui veel võtta arvesse parteiliikmete ja teiste eesõigustatute erikohad haiglates, on olukord veel sellestki viletsam.

(EPL/T)

Jutt venestamisest häirib N. Liitu

Sõprusühingu Rootsi-Nõukogude Liidu ajakirjas Sovjet-Kontakt nr. 2 käesoleval aastal on keegi Janis Ozols kirjutanud „selgitava" artikli venestamisest Baltikumis. Algul kaebab ta selle propaganda üle, mida Läänes tehtavat venestamise vastu Baltikumis.

Pärast hakkab ta imeliku statistikaga õigustama praegust poliitikat. Ta toob esile Lätis väljaantavate ajakirjade ja ajalehtede arvu, kuid ei maini midagi tiraazhidest. Samuti võrdleb ta ainult Lätis väljaantavate venekeelsete ajakirjade ja lehtede arvuga, ilma, et nimetada tõsiasja, et venelastel muidugi on võimalik tellida ka kõiki venekeelseid ajakirju, mis kusagil mujal liidus välja antakse.

Täiesti valelikult väidab ta, et vene keele õppimine pole Baltikumis sunduslik.

Aga tal on õigus, kui ta hiljem mainib, et vene lapsed ei pea õppima kohalikke keeli, kui nad elavad väljaspool Vene liiduriiki.

Artikkel Sovjet-Kontaktis ei ütle midagi venestamisest — muud kui et sellest kõnelemine häirib nõukogude võimumehi.

EPL

Göteborgi ajaleht avas teateveeru eestlastele

Göteborgi eestisõbralik nädalaleht GHT (Göteborgs Handels- och Sjöfarts Tidning) avas pärast Estival '83-e samas linnas eestlastele eriveeru „Eesti Nädal", milles edasi antakse eestlaste ürituste teated kogu Rootsi ulatuses ning eestikeelsete raadiosaadete ajad ja lainepikkused.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

30., 31. juulil ja 1. aug.
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

6. ja 7. augustil
dr. T. Kuutan, tel. 751-6141

AABS'i 9. konverents Montrealis 1984

AABS'I (Association for the Advancement of Baltic Studies Inc.) kaas-käendajaks Montrealis on nõustunud Universite de Montreal, nõnda toimuvad 14.—16. juunil kõik loengud, näitused ja ettekanded Universite de Montreali ruumides. Konverentsi teemaks on: akadeemiliste sildade loomine Balti ja prantsuskeelse maailma vahel. Peakeelteks konverentsil on saksa, prantsuse ja inglise keel.

Soodsa hinnaga on võimalik ööbida tundengite ühiselamutes. Hommikusööki on võimalik ülikooli söökla st saada ainult siis, kui on selleks küllalt soovijaid eel-registreerimisel teada.

Registreerimise hinnad on järgnevad; üldpääse eel-registreerimisel kuni 1. aprillini 1984 $70. Peale seda $75. Ühepäeva pilet $25. Pensionärid ja õpilased $10 päevas.

16. juunil toimub lõpubankett õhtusöögiga Queen Elizabeth Hotellis. Piletid selleks on saadaval registreerimisel.

Igal AABS'I konverentsil kantakse ette ligi 100 teaduslikku tööd. Nende teemad on alati väga mitmesugused: ajalugu, majandusteadus, kirjandus, rahvaluule, riigiõigus, bibliograafia ning uurimised Balti riikide piirkonnast, kaasarvatud Soome, Skandinaavia, Saksa, Poola, jne.

Konverentsi peakõnelejat on oodata Euroopast. Ka on loota rohkearvulist eestlaste osavõttu konverentsil, sest kuu aega hiljem toimub ESTO 84 Torontos: nõnda on võimalik kahte sündmust Kanadas külastada.

AABS'I korraldav toimkond

Jälgige eesti organisatsioonide tegevust VABA EESTLASES!

Tallinna Draamateater külaskäigul Stokholmis

Seoses Balti Instituudi ja Stokholmi Ülikooli seitsmenda rahvusvahelise teadusliku konverentsiga külastas Tallinna Draamateater Stokholmi Linnateatrit kahe lavastusega, millel on otsene seos konverentsi peateemaga — rahvusliku liikumisega, ärkamisajaga Eestis möödunud sajandil. Esitati Draamateatri kunstilise juhataja ja peanäitejuhi Mikk Mikiveri kaks kõige silmapaistvamat lavastust — Jaan Krossi „Pöördetoolitund" Heino Mandri erakordse menu osaliseks saanud ühemeheteatrina ja Aino Undla-Põldmäe „Viru laulik ja Koidula" — dramatiseering kahe ärkamisaja suurkuju kirjavahetuse alusel. Kreutzwaldi osas Heino Mandri, Koidula osas Meeli Sööt.

Heino Mandri ja Meeli Söödi dueti kohta „Viru laulikus ja Koidulas" on teatrikriitik Ülo Tonts ütelnud muuseas: „See on intensiivne ja psühholoogiline, lüüriline ja dramaatiline, üllatavalt intonatsioonirikas. Vaimust ja vaimsusest pinevil tunnid kahe suurega nende hulgast, kes ennast hoidmata ehitasid rahvuslikku kultuuri siis, kui perspektiiv veel päris ebamäärane oli".

Üldistavast vaatekohast on see lugu Kreutzwaldi kui inimese üksildusest, teiselt poolt noore areneva Koidula eludraamast, mis on teel kulminatsiooni poole. „Viru lauliku ja Koidula" lavastus oli pühendatud Tartu Ülikooli 350-aasta juubeli tähistamiseks.

Üksmeelne kriitika on tõstnud mõlemad lavastused parima hulka, mis eesti teater viimastel aastatel on loonud.

Välis-Eesti

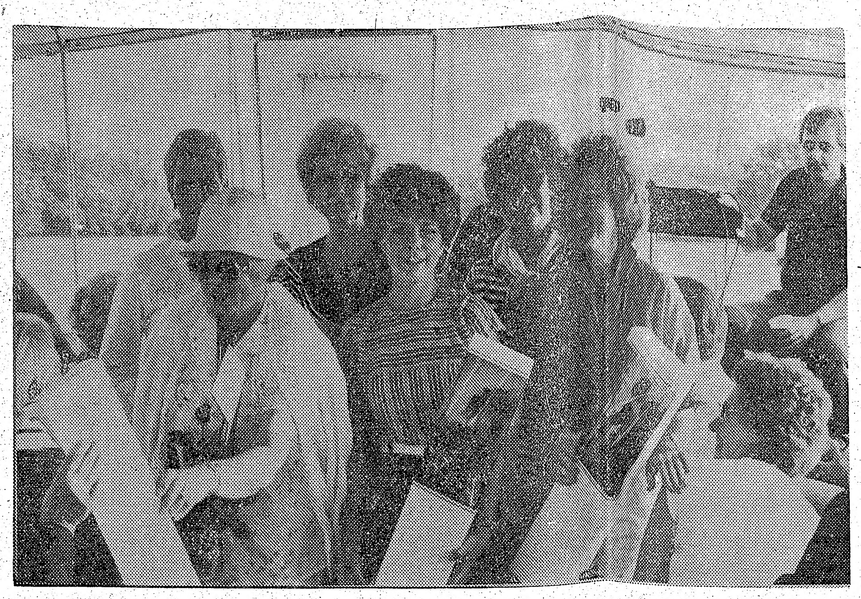

Eesti Majandusklubi Kanadas väljasõidul Ontario järvele oli rikkaliku õhtusöögi valmistanud klubi naispere, kellele tänutäheks anti roose. Pildil vasakult Heli Isperg, pr. Virro, Vaike Niitenberg, Hedy Later, Ülle Later ja Ene Martens. Foto: Vaba Eestlane

Ikestatute rongkäik New Yorgis

Ikestatud Rahvaste Nädal 20 rahvusgrupi osavõtul

NEW YORK (VES) — Lippuderohkeks ja enam kui miilipikkuseks kujunes New Yorgis Ikestatud Rahvaste Nädala alguse puhul korraldatud rongkäik ja protestidemonstratsioon N. Liidu kommunistliku diktatuuri haardesse sattunud rahvaste inimõiguste ja enesemääramise õiguse hävitamise vastu. Kõiki kutsuti ühinema suureks ristisõjaks demokraatlike vabaduste taastamiseks Kremli poolt ikestatud maades.

Protestidemonstratsioon algas St. Patricku katedraalis päevakohase jumalateenistusega, millel meenutati kõiki kommunismi ohvreid. Avar kirik oli viimase kohani täidetud palvelistega.

Tunnilise jumalateenistuse järele korralduti rongkäiguks. Balti rahvaid esindasid seekord arvukamalt lätlased, kelle suvelaager oli esindatud arvuka noorteperega, igal käes läti rahvuslipp, mis neid eriti silmapaistvaks tegi.

Nende järel tulid eestlased sinimust-valgete lippudega, mis oma nägususe tõttu köitsid tähelepanu.

Kahjuks oli seekord osavõtma kogunenute arv tavalisest väiksem, seda vähese eelinformatsiooni tõttu, kuna eesti organisatsioonid ei olnud oma esindajatega Ikestatud Rahvaste Komitee korraldavaist koosolekuist osa võtma kutsutud.

Eestlaste grupi ees kandsid Ivo ja Tiina Salmre suurel sinisel kangal „ESTONIA", millele järgnesid Vabadussõjalaste Ühingu liikmed USA ja Eesti lippudega. Oma lipuga oli ka Eesti Naisliidu juhatus. ERKÜ juhatusest olid rongkäigus esimees J. Simonson ja P. Saar, Ü. E. Kesknõukogust A. Salmre ja Lilian Bein-Grauberg Connecticust. Esindatud olid ka Rootsi eestlased.

Rongkäigu korras siirduti Central Parki,

kus suure kõlakoja juures toimus pea-protestiprotseduur kõnede ja neile järgnenud turkestaanlaste, hiinlaste ja kuubalaste esinemisega.

Esinemiste korraldajaks oli F. Tanner.

Protestimiiting algas truuduse tõotusega, millele järgnes Helmi Mändsalult USA hümn ja lühike palvus õp. E. Kuuslerilt. Ikestatud Rahvaste Komitee esimees H. Uhlich kõneles Ikestatud Nädala Komitee sihtidest ja vabadusvõitluslikest ülesandeist. Samasuguse kõne pidas ka Ikestatud Rahvaste Komitee üks asutajaid liikmeid bulgaarlane I. Docheff.

Pikema tervitava sõnavõtuga esines Esindajatekoja liige Bill Green,

kes tõi hästi esile ikestatud rahvaste olukorra ja USA seisukohad.

Ta kritiseeris neid, kes on takistanud täispanuselist võitlust pealetungiva kommunismi vastu.

Peakõnelejaks oli republikaanide partei presidendi kandidaadiks saamist taotlev Ben Fernandez. Sütitava kõnemehena käsitles ta USA poliitikast välispoliitilist osa ja ikestatud rahvaid, tõendades neis probleemides head asjatundmist. Ta tõotas presidendiks saades eriti kindlakäelist poliitikat türanliku kommunismi vastu, juhtis tähelepanu varema USA poliitika nõrkustele käitumises kommunistliku diktatuuride all ägavate rahvastega. Ta juhtis eriti tähelepanu Kesk-Ameerika riikide olukordadele kus kommunism on pealetungil, pidades seal vajalikuks USA sihilindlat nende valitsuste toetamist, kes peavad võitlust kommunistide poolt toetatud partisanidega.

Järgnevalt võttis sõna Ülemaailmse Antikommunistliku liiga auesimees dr. Ku Cheng Rahvuslikust Hiinast,

millele järgnesid veel arvukad sõnavõtud osavõtvate rahvusgruppide esindajailt.

Kõnede osa lõppes resolutsioonide esitamisega. Need saadetakse hiljem komitee poolt ulatuslikult laiali USA poliitikuile. Olulise protestimiitingu korraldamine muutus piiramatute sõnavõttude tõttu väga pikaks, mis tekitas kuulajaskonnas ilmset tüdimust.

„Kalevipoja" aine kirjandusteose aluseks

Külastati „The Kalevide" autorit dr. Goble'it

Eesti Kultuuri Ühing Kanadas (EKÜK) juhatuse esindus külastas 25. juunil k.a. „The Kalevide" autorit, dr.phil. Lou Goble'it, kes elab Eugene linnas, Oregoni osariigis. Külastuse jooksul räägiti pikemalt Kalevipojast ja eesti folkloori ainetest. EKÜK hindab dr. Goble'i panust eesti mütoloogia tutvustamisel inglise keeles. Selle tähistamiseks kingiti dr. Goble'le inglisekeelne, 1982. a. ilmunud, „Kalevipoeg" (J. Kurman'i tõlge) koos vastava pühendusega autorile EKÜK poolt.

Dr. Goble kirjutas ingliskeelse „The Kalevide" (per Goble loe: Kalevid) milline põhineb meie rahvuseeposele „Kalevipojale", kuid milles on ka autori oma fantaasiat. Raamatut trükiti 20 000 eksemplari, Bantam Books sarjas, broshüüritult hinnaga $3.95. Raamat on nägusas ja tähelepanu äratavas väljaandes, kusjuures esikaanel on kujutatud Kalevipoega valgel ratsul põrgu väravas. Kaantel tutvustatakse raamatut kui uut jutustust Põhja-Euroopa kõige suuremast eeposest. Samuti toonitatakse, et Viru Kuningas kord jälle tagasi tuleb, oma rahva kõige raskemal tunnil.

Dr. Goble „The Kalevide" ilmus 1982. a. novembris, sai üle ootuste hea menu osaliseks ja trükk müüdi läbi lühikese aja jooksul.

Ühenduses sellega mainis autor, et ta on saanud hulgaliselt kiitvaid kirju eestlastelt, ainult üksikud on olnud kritiseerivad.

Dr. Goble'l on kavatsus jatkata kirjutamist eesti folkloori teemadel, kuna see teda kõige rohkem haarab ja sellepärast ta ongi parajasti sobiva ainestiku otsingul. EKÜK lubas teda selles suhtes omalt poolt abistada.

Autor sattus „Kalevipoja" materjalile juhuslikult, kui ta kohalikus Oregon State University, mille üks haru asub väikeses Eugene linnakeses, raamatukogus sobivat ainet otsis. Selleks osutuski W. F. Kirby ingliskeelne tõlge „The Hero of Esthonia and other Stories" (2 vol., London, 1895). Kuidas sarnane tõlge võis sattuda sinna raamatukogusse ei ole teada.

Dr. Goble on isa poolt 17. sajandil Ameerikasse asunud immigrandi järglane. Ema poolt aga leedulane, kes saabus USA-sse enne Esimest maailmasõda. Lou Goble ise on neljakümnendates aastates elava jutuga mees. Varemalt ta õpetas filosoofiat University of Wisconsin'is ja University of North Carolina's,

kuid viimastel aastatel on ta end täielikult pühendanud kirjutamisele, eriti folkloori ainetel.

Kuna „The Kalevide" trükk on läbimüüdud, soovitas dr. Goble teha hulgaliselt järelpärimisi kirjastusel, et sellega mõjutada kordustrüki väljaandmist. Kirjastuse aadress on: Bantam Books, Inc., 666 Fifth Avenue, New York, New York 10103.

Lembit Püüsep
EKÜK

Ülikoolide lõpetajaid

Manhattan College Riverdales, New Yorgis, lõpetas cum laude BS kraadiga majandusteaduse ja kompuuteriteaduse alal Hillevi Óbet (Korporatsioon Filiae Patriae). Teda ootab töökoht N. Yorgis kompuuterite alal. Lõpetaja on hästituntud noortetegelane ja osavõtja kõikidest noorte üritusist ning gruppidest. Selle kõrval töötas ta viimasel ajal õpetajana ka N.Y. Eesti Koolis, mille lõpetaja ta ise on.

Western Illinoisi ülikooli Macombis, Ill. lõpetas BA kraadiga inglise keele alal Avo Lembit Randruut, kelle ema Tiina Randruut elab Lagranges, Ill. Lõpetaja kavatseb jätkata õpinguid magistrikraadi saavutamiseks Tufts ülikoolis, Medfordis, Mass., milleks sai stipendiumi.

Columbia ülikooli New Yorgis lõpetas magistrikraadiaga muusika alal Liina Merilo-Teose (Korporatsioon Filiae Patriae), pärit Portlandist, Ore., kes abiellumise tõttu elab nüüd Torontos, kust ta viimasel poolaastal käis ülikoolis N. Yorgis. Lõpetaja kuulus Portlandi laulugruppi, mille juhiks ja ellukutsujaks ta oli, olles olnud Portlandis ka agaraks noorte ja ühiskondlikuks tegelaseks, nagu seda on kogu Merilode perekond.

Magistrikraadid saavutasid Illinois ülikoolis arhitektuuri alal Nora E. Laos ja elektri-inseneri alal Ilmar Arthur Hein. Sama ülikooli lõpetas bioloogias Tiina Auksi.

Illinois State ülikooli lõpetas ärialal Karen Hein.

Mitmesuguste eesmärkidega turistid

Tallinna tolliameti ülem vestleb oma tööst väliskülalistega

Tallinna Tolliamet pühitses N. Liidu tollisüsteemi 65. aastapäeva. Eestis langevat see kokku Eesti väliskaubanduse natsionaliseerimisega. Tolli Peavalitsus kuulub Väliskaubanduse Ministeeriumi koosseisu. N. Liidu riigipiiril tegutsevate tolliametite üks vastutusrikkamaid ülesandeid olevat tollieeskirjade rikkumise ennetamine ning õigeaegne avastamine.

Erieeskirjad on kehtestatud valuuta, väärismetallide, relvade, narkootiliste ainete sisse- ja väljaveoks ning kultuuriväärtuste väljaveo kohta. Tihti püütavat hõlma all kaasa viia nõukogude rahvaste kultuurivaramusse kuuluvaid eri ajastute, shedöövreid, valdavalt ikoone, münte, maale, mitmesuguseid miniatüüre.

Tallinn turismilinnana olevat väliskülastistide arvu poolest üks juhtivamaid N. Liidus. Reisilaev „Georg Ots" toob Eesti pealinna tuhandeid turiste, väliskülalisi, kellest enamik saabuvat heade kavatsustega tutvumaks iidse Tallinnaga ja eesti inimeste elu-oluga.

Kuid olevat ka teistsuguseid külalisi, kelle eesmärgiks on tekitada riigile majanduslikku, poliitilist ning kõlbelist-moraalset kahju.

Need on välisriikide kodanikud, kes püüavat spetsiaalsetes peidikutes üle piiri toimetada näiteks nõukogude-vaenuliku või religioosse sisuga kirjandust.

Hiljuti püüdis Soome kodanik K. spetsiaalselt valmistatud vöös, mis kinnitatud üliriiete alla, Eesti toimetada religioosset kirjandust. Sama võtet oli kasutanud ka Soome kodanik M., kelle juurest leiti lisaks trükistele usulise sisuga kassette.

Tallinna Tolliameti ülem Vello Arusaar ütles, et „N. Liidus on südametunnistuse vabadus ja sealseid usklikke varustatakse religioossse kirjandusega ametlikke kanaleid pidi", (mis kahjuks ei funktsioneeri).

Nende välisriikide kodanike kaalutlused aga, kes vargsi suurtes kogustes usukirjandust üle piiri püüavad toimetada, olevat spekulatiivsed ja nende tegevus salakaubavedu.

Konfiskeeritud misjonikirjandus olevat sageli nõukogudevaenuliku suunitlusega.

Kuid esinevat ka vastupidiseid juhtumeid, kus Eestist püütakse välja viia Nõukogude riiki ja sotsialistlikku ühiskonnakorda laimavat materjali, kuid tänu tolliinspektorite ja piirivalvurite operatiivsusele olevat sellised ideoloogilise ründe katsed avastatud õigeaegselt.

Töö tolliametis olevat pingeline ja nõudvat teadmisi ning valvsust. Tallinna Tolliametis töötavad valdavalt noored, kelle keskmine vanus on 27 aastat. Enamikul olevat kõrgem juriidiline või majanduslik haridus.

Igapäevases töös on abiks mitmesugused tehnikavahendid, millega tollieeskirjade rikkumisi avastatakse, lühendatakse tolli-operatsioonile kuuluvat aega ja tõstetakse töökultuuri.

Tolliametnike edu pandiks olevat tollieeskirjade rikkumise ja ideoloogilise ründe katsete õigeaegne avastamine.

Eestlane Rootsi soomusväe kapteniks

Eesti noormees, 24-aastane Allan J. Sooman, kes möödunud aastal septembrikuul lõpetas Karlbergi sõjakooli leitnandina, ülendati käesoleval kevadel kapteniks. Sooman teenib Strängnäsi tankirügemendis.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$48.—	$58.—
Poolaastas	$26.—	$31.—
Veerandaastas	$14.—	$16.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$52.—	+ $39.—	$44.—
poolaastas	$28.—	+ $19.50	$22.—
veerandaastas	$15.—	+ $ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $52.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .....
..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. **(Raha saata ainult tähtkirjas).**

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

OOTAMATULT LAHKUS ARMAS ABIKAASA, ISA, VANAISA, VANAVANAISA JA VEND

ALDO LATTIK

sündinud 13. dets. 1912 Viljandis
surnud 22. juulil 1983 Montrealis

mälestavad leinas

abikaasa GERDA
poeg JAAN perekonnaga
tütar MALLE perekonnaga
tütar MAI-LIIS perekonnaga
õde HELGI Eestis

SURMA LÄBI LAHKUNUD KALLIST EMA

EUGENIA RIIS'i

sündinud 4. mail 1897 Saaremaal
surnud 24. juulil 1983 Torontos

leinavad kurbuses

tütar LIIDIA perega
tütar VALVE perega
poeg LEMBIT perega

ARMAST VENDA JA ÕNU

ARTUR ALLIK'ut

sündinud 27. oktoobril 1902 Saaremaal
surnud 21. juulil 1983 Torontos

mälestavad

vend THEODOR abikaasaga
URVE perekonnaga

Oma liiget
nooremleitnant

ALDO LATTIK'ut

mälestab leinas

EESTI OHVITSERIDE-KOGU KANADAS

Kallist naabrit kodusaarelt

EUGENIA RIIS'i

mälestavad

SOFIA LÕHMUS
ELFRIEDE ELB perekonnaga
EUGEN LÕHMUS perekonnaga
FIMA KOIVUHALME perekonnaga
LUULE NAAR perekonnaga
HELI BAUER perekonnaga
MAIRE RIISMA perekonnaga

Puhka rahus,
Riisi ema!

Armast vilistlast

ALDO LATTIK'ut

sündinud 13. detsembril 1912 Viljandis
surnud 22. juulil 1983 Montrealis

mälestab leinas

KORPORATSIOON VIRONIA

Armast sõpra

EUGENIA RIIS'i

mälestavad leinas

MARIA ja JAAN LAIVA

ALDO R. LATTIK

Sind mälestavad leinas kaaslased Montreali Eesti Saarelt

REELI ja RIIDO MERISTU
MAIE ja AUGUST MULLASTE
ANU ja VOLDEMAR NIILEND
HILJA ja ÜLO PAUL
RAOUL ROHUSAAR

Kodumaal surnud armast sugulast

MATHILDE LIPPE'i

mälestavad kurbuses

ELISE LINGO
AUGUST KUBJA

Armast endist kogudusevanemat, head usuvenda ja isalikku sõpra

OSVALD ÕUNPUU'd

mälestavad tänutundes

IDA ÄGI
RUDOLF ja EVI KELDER
VALTER ja ELISE JÄÄGER
PETER ja LEHTE JÄÄGER perega
JÜRI ja SHARON ÄGI perega

Oma armast vilistlast

prof.dr. ULRICH KARELL'i

sündinud 24. 5. 1892
surnud 16. 7. 1983

mälestab sügavalt leinates

EESTI ÜLIÕPILASTE SELTS

Kauaaegset armast sõpra

IRENE DEUTSCH'i

leinavad sügavas kurbuses

ARNOLD ELLERMETS abikaasaga
HELMI HALJASMAA abikaasaga

Surmaski on surematu,
ajatu — on arm!

Ilusaid mälestusi mahajättes lahkus meilt minu kallis abikaasa ja meie hea isa

HARALD MANG

Sündinud 4. septembril 1918 Haapsalus
Surnud 19. juulil 1983 St. Martin's, N.B.

Sügavas leinas

abikaasa ILME
tütred KARIN ja ILLE

Murray E. Newbigging
Ltd.

Matusebüroo

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor

733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8002

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

VABAÕHU - JUMALATEENISTUS perekond A. Randsalu juures, Simcoe järve kaldal Oro Line 9 on pühapäeval, 7. aug. kell 12 päeval. Jumalateenistuse järel on kohvilaud koosviibimisega. Palutakse toolid kaasa võtta.

ÕPETAJA KÕNETUNNID on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Immanueli kirik,
21 Swanwick Ave.
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Muskoka laager-konverents toimub 29. juulist — 1. augustini E. Viigi talus, Port Sydneys. JUMALATEENISTUSED: reedel, 29. juulil kell 2 p.l. AVAJUMALATEENISTUS, kell 7 õ. õhtupalve;

laupäeval, 30. juulil kell 10.30 e.l., 3 p.l. ja 7 õ. JUMALATEENISTUSED;

pühapäeval, 31. juulil kell 10.30 e.l., 3 p.l. ja 7 õ. JUMALATEENISTUSED;

esmaspäeval, 1. augustil kell 10.30 e.l. JUMALATEENISTUS.

Kolmapäeval, 3 augustil kell 7.30 õ. INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS IMMANUELIS. Pastor Chareles R. Swindolli piibliõpetuse film teemal: „Meie atitüüdid"

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1
Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kirikus 483-5847
Organist dr. Roman Toi

JUMALATEENISTUS 31. juulil kell 11 hommikul.
JUMALATEENISTUS 7. augustil kell 11 hommikul.

EELTEADE: koguduse väljasõit ülempreester Emmanuel Lepiku tallu pühap., 14. augustil.

Vaba-õhu jumalateenistus kell 12 päeval. Jutlustab piiskop Karl Raudsepp. Lõunasöök Ap. õigeusu koguduse naisringilt mõõduka tasu eest. Kui on soovijaid bussiga sõitmiseks, palutakse teatada koguduse kantseleisse ehk õpetajale. Bussi viimane tellimise aeg on 7. aug. Palutakse registreerida õigeks ajaks. Võimalus on ujuda ja kaunis looduses jalutada.

Teejuhised ilmuvad hilisemas lehes.

KOGUDUSE KANTSELEI on avatud teisipäeviti 10—6-ni, neljapäeviti 12—3 p.l.
ÕPETAJA KÕNETUNNID kolmapäeviti 9.30—12, neljapäeviti 6—8 õhtul kiriku kantseleis.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488
„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

30. juulist 1. augustini vaimulik telklaager Kiviojal. Külaliskõnelejad: L. Heinmets, E. Meiusi, E. Mänd ja E. Toompuu. Muusikajuhid: Ch. Kipper ja V. Puu. Pühapäeval VABAÕHU-JUMALATEENISTUS kell 11 h. ja kell 4 p.l., laagris, kell 8.15 lõkke-õhtu.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7
Õpetaja Udo Petersoo
3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128, kirikus 923-5172

Pühapäeval, 31. juulil pika nädalalõpu tõttu jumalateenistust ei ole.
Pühap., 7. aug. JUMALATEENISTUS kell 7 õ. Teenib vikaarõpetaja Albert Roost.
Pühap., 14. aug. JUMALATEENISTUS kell 7 õ. Teenib õpetaja Elmar Pähn.

Õpetaja SUVISED KÕNETUNNID kiriku kantseleis neljapäeviti 6—8 õ. ja pärast jumalateenistusi.

MUUA JÕ
ilus talvekindel „
ja 100 x 1
Tel. 83
VE
L. S. Sn

Uibopuult n
rootsi keele

Valev Uibopuu
rootsikeelne novell
jaga „Ingenstans
Väljaandja on
Boråsis. Raamat i
selt k.a. augustis.

See hõlmab 166
dades 12 valikn
kaanel on kujun
Olev Mikiver.

Teatavasti on U
ilmunud rootsi k
„Fyra eldar", „A
„Markus hjälparer
esmakordne, kus
raamatuturul nove
raamatu näol. Ro
on ta novelle sel
varemgi.

Vene diktor
hullumajja

Nõukogude raad
Vladimir Dantjer
mentaalhaiglasse,
Moskva teenistuja

35-aastane Den
oma töökohalt pär
ühes ingliskeelses
korda nimetas N.
ganistanis „nõuko
vägedeks Afganist

Ta vallandati kõ
kõmu tekitanud
Moskva distsiplina
ja toimetati
Tashkenti, kus
haiglasse.

Moskvas liiguva
Dentjer juba piker
N. Liidu riigisüste
liitikasse äärmisel
olevat olnud tihed
vene teisitimõtleja
külastanud välism

32000 amee
juba üle 100

WASHINGTON
des oli 1982. aas
elanikku, kes olid
100-ndat sünnipäe
olid naised — 2
9000 mehe vastu.
kuameti uurimuses
elanikkond suurenes
kogu muu elanikk
suurenes kahe aast
tõustes 27,7 miljo
elanike arv oli 23
naisi 119 miljonit.

Otsime
LAPSEHO
2-a. tütarlapsele
Kingston Rd. ja
4—5 päeva näda
tembrist. Helist
Raud.

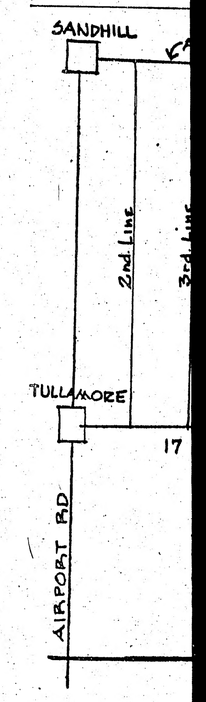

Teejuhis ELLK Peet
Lepiku tallu pühap.
jutlustab piiskop Ka

MÜÜA JÕEKÄARUL
ilus talvekindel „BUNGALOW"
ja 100 x 190 krunt
Tel. 839-7814
VERA
L. S. Snelgrove

Uibopuult novellikogu rootsi keeles

Valev Uibopuult on ilmumas rootsikeelne novellivalimik pealkirjaga „Ingenstans att ta vägen". Väljaandja on Invandrarförlaget Boråsis. Raamat ilmub kava kohaselt k.a. augustis.

See hõlmab 166 lehekülge, sisaldades 12 valiknovelli. Raamatu kaane on kujundanud kunstnik Olev Mikiver.

Teatavasti on Uibopuult varem ilmunud rootsi keeles romaanid „Fyra eldar", „Att vilja leva" ja „Markus hjälparen". See on nüüd esmakordne, kus ta esineb rootsi raamatuturul novellistina iseseisva raamatu näol. Rootsi ajakirjades on ta novelle sellevastu ilmunud varemgi.

Vene diktor hullumajja

Nõukogude raadiokommentaator Vladimir Dantjer on paigutatud mentaalhaiglasse, teatavad Radio Moskva teenistujad.

35-aastane Dentjer vallandati oma töökohalt pärast seda kui ta ühes ingliskeelses raadiosaates viis korda nimetas N. Liidu väeosi Afganistanis „nõukogude invasioonivägedeks Afganistanis".

Ta vallandati kohe pärast suurt kõmu tekitanud saadet Radio Moskva distsiplinaarkomitee poolt **ja toimetati oma kodulinna Tashkenti, kus paigutati närvihaiglasse.**

Moskvas liiguvad kuuldused, et Dentjer juba pikemat aega suhtus N. Liidu riigisüsteemi ja välispoliitikasse äärmiselt kriitiliselt. Tal olevat olnud tihedaid kontakte ka vene teisitimõtlejatega ja Moskvat külastanud välismaalastega.

32000 ameeriklast juba üle 100-aastased

WASHINGTON — Ühendriikides oli 1982. aastal 32000 sellist elanikku, kes olid pühitsenud oma 100-ndat sünnipäeva. 72% neist olid naised. — 24000, võrreldes 9000 mehe vastu. USA Rahvastikuameti uurimusest selgub, et must elanikkond suureneb kiiremini kui kogu muu elanikkond. Nende arv suurenes kahe aasta jooksul 3,6% tõustes 27,7 miljonile. Kogu USA elanike arv oli 232 miljonit, neist naisi 119 miljonit.

Otsime
LAPSEHOIDJAT
2-a. tütarlapsele meie kodus, Kingston Rd. ja Warden Ave. 4—5 päeva nädalas alates septembrist. Helistada 698-5864 Raud.

Eesti Kala ja Jahimeeste Seltsi kalapüügivõistlusest osavõtjaid pärast õnnestunud võistlust F. Aadli farmis.
Foto: Tommy Tomson

Jõekääru 30-aastane

T. E. Naisseltsi Lastesuvekodu 30. aasta juubel

Möödunud pühapäeval tähistas Toronto Eesti Naisseltsi Jõekääru Lastesuvekodu oma 30. aastapäeva väga rohke lastevanemate, endiste kasvandike ja tänavuse noortepere ühisel osavõtul; köögi-söögisaali esisele kahe hiigelpuu ümber oli üle paarisaja külalise.

Suursündmus Jõekäärul algas jumalateenistusega, kus teenis praost E. Lepik. Pärast jumalateenistust järgnes kohe aktuslik osa T. E. Naisseltsi esinaise Helju Noveki sõnavõtuga, kes meenutas kolme meest, kelle julgel ja ettenägelikul algatusel lastekodu sai omale suvekodu, mis 30. aasta jooksul on mahajäetud maa-alast loodud pargisarnaseks kauniks maakohaks meelitava paisjärvega.

Aktuse kavaline osa toimus noortepere poolt. Peale suurte tüdrukute ja poiste ühist H. Visnapuu luuletuse „Pea vastu" esitamist

pidas mälestuspiltidest rohke kõne endine kasvandik Jaan Schaer,

kuna teine kasvandik Avo Kittask laulis end akordionil saates.

Noortegrupid väiksemaist suuremaini deklameerisid või laulsid Jõekääru elule kohandatud sõnadega. Lõppsõnas tänavune lastekodu juhataja Anne Saks avaldas tänu kasvatajaile ja esinejaile, eriti märkides Endel Rubergi suurt osa Jõekäärul 15 aasta jooksul. Kuna Ruberg on noortele rääkinud alati Kalevipojast, siis tänuks ja meeleheaks Rubergile esitasid Toomas Olvet ja Rutt Küng talle katke „Kalevipojast".

Tervituse Jõekääru juubeli puhul tõid neli Seedrioru noort koos sealseilt aasadelt nopitud metsalilledega.

Aktuselik osa lõpetati ühise Jõekääru lauluga „Jõekäärul sõber ootan sind".

Järgnes noortele lõunaaeg. Külalistele lasti maitsta sünnipäevatorti. L. Paap esitas oma videofilmide varamust filme, mis puudutasid Jõekääru eelmiste aastate tegevust (Lähem juubeliaktuse kirjeldus ilmub „Vaba Eestlase" järgmises numbris).

30-aastane Jõekääru pühitses oma sünnipäeva ja külalispäeva, mistõttu rutiinipärast laste tegevust ei olnud. Sooja, kergelt pilvise taeva all ja värskes tuules elas Jõekääru nagu täiskasvanu.

Esiaastate mahajäetud talu pildi asemele on loodud üllatav kaunist, mis näitab aastatepikkuse arengu käiku.

See on saanud teostuda vaid eestlaste eneste tööga, et eesti noorsele luua suvekodu kõigi võimlustega ja mõnudega.

Jõekääru on sellekõrval siiski saanud laiema mõiste. Peale suviste kasvatusliku eesmärgiga nädalate on Jõekäärul ka teistele organisatsioonidele olnud palju pakkuda. Erasuvilate „linnaosa", mis kord oli madalas metsas, on nüüd täiesti tiheda metsa peidus, kus eestinimelised tänavad iseloomustavad selle maa-ala eestlastele kuulumist.

Lastesuvekodu hooned on jäänud muutmatuks, kui mitte märkida söögisaali laiendamist. Tared asuvad ikka metsa veerul oma kõrgete lipumastidega,

kus toimub lastesse austuse kasvatamine Eesti ja Kanada riigilippude vastu.

Väga hea korras, otse ootab eesti sportlasi Jõekääru staadion. Kunagi suure tööga valminud jooksurajad, korv- ja võrkpalliväljakud, kõik on vabad. Kõik on valmis eesti spordi arendamiseks, mida seal ka kunagi korraldati. Nüüd on sama spordiväljak jäänud peamiselt lastesuvekodu perele suviste võistluste pidamiseks.

Tutvudes juubelipäeval 30-aastase Jõekääruga on see palju kasvanud, kui minna tagasi aastakümnete taha.

Aga see on ikka jäänud eesti noorusele kuuluvaks eesti maaalaks, mille kohal lehvib kuuluvuse tunnusena sini-must-valge lipp.

Kasvatajate järel sammuvad söögisaali poole noored vanusegruppides, neilgi täna rohkem elevust, kaks suurt sünnipäevatorti 30-e küünlaga ootavad söögisaalis, nende maitsemine loob juubelist arusaamise.

Jõekääru on valmis, seda on vaja vaid korrastada ja eesti elu võib seal uute põlvkondadega eestluse eesmärgid oma teadvusse istudada, kõigi kultuuriliste ja rahvuslike omapäradega.

Noortele, nagu jagatud voldikust selgub, on

Jõekääru päikesepaiste, sport, laul ja mäng; värske õhk, ühendus loodusega, lihtsus; organiseeritud eestiaineline tegevus; matkad, ujumine, lõkked; palju nalja, kuid vahel ka kojuigatsuse pisaraid; külaskäigud, esinemised, rahvatants ja uued eesti sõbrad ja kohtumine endiste sõpradega.

Lastesuvekodu Seedriorul

Seedrioru lastesuvekodus algas tegevus 10. juulil, mil pealelõunal toimus mälestussamba esisel väljakul avatalitus. Suvekodu tänavune osavõtjaskond, kasvatajad ja noored märssisid väljakule, moodustades seal poolkaare lipuvarda ümber. Eesti hümni saatel toimus sini-must-valge lipu masti heiskamine.

Avatalitusel pidas avapalvuse õp. Tõnis Nõmmiku tütar Maimu Nõmmik, misjärel abijuhataja Selina Reiman ütles avasõnad. Ta tutvustas tänavusi kasvatajaid: suvekodu juhatajaks on õp. T. Nõmmik, abijuhataja ja väikelaste kasvataja Linda Kolga, teine abijuhataja ja suurte poiste kasvataja Selina Reiman, väikeste poiste kasvataja Mihkel Jürima, tütarlaste kasvataja Maimu Nõmmik, väikelaste abikasvataja Tiina Rätsep, spordi- ja muusikajuht Sirje Järvel, laskmise juhataja Carl Rajamets, kunstiinstruktor Evi Rebane, käsitöö Hilda Brutus ja Linda Tark, perenaised Leena Kimsto ja Hilda Härm, perenaise abilised Tiina Hubel ja Ingrid Jürman, saunamees Kristjan Kangur.

Noorteperele tõi tervitusi Sihtasutus Seedrioru esimees August Jurs, soovides suvekodu perele ilusat suve.

Ta pani noortele südamele, et nad peaksid kolme tähtsat asja meeles: esiteks hoiaksid ülal hea tuju ja huumorimeele, teiseks peaksid end eestlaseks, rääkides eesti keelt, ega salgaks oma rahvust, vaid vastupidi oleksid sellele uhked;

kolmandaks peaksid kinni korrast, sest ilma seadusest kinni pidamata ei saa elust läbi.

Avatalitusele järgnes peamajas õhtusöök ja hiljem õhtul lõkketuli.

Suvekodus algab päev äratusega, millele järgneb hommikuvõimlemine, eesti keele tunnid ja ujumine, viimane on olnud eriti meeldiv kuumade pilvitute ilmade pärast. Esimesel päeval õpetati paatide kasutamist, rahvatantsu, tehti veesporti. Ühel päeval külastati Waterloo loomaaeda. Samuti on toimunud matku, spordivõistlusi, laskmine ja mitmesugused muud tegevused, milledest noored on huviga osa võtnud.

Soovin üürida 2 mag.toaga
KORTERIT
alates 15. septembrist.
Hel. p. kella 6 õ. 762-1066

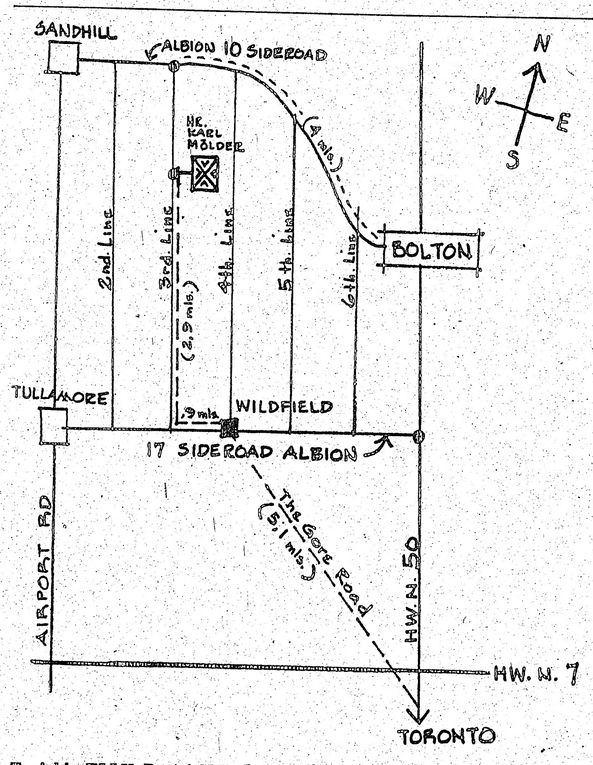

Teejuhis ELLK Peetri Koguduse väljasõidule ülempreester Emmanuel Lepiku tallu pühap. 14. augustil. Vabaõhu-jumalateenistus kell 12 p., jutlustab piiskop Karl Raudsepp.

TORONTO LINN

Muudatusi jäätmete kogumises

SIMCOE DAY — (Civic Holiday)
ESMASPÄEVAL, 1. AUGUSTIL, 1983

Esmaspäeval, 1. augustil, ei toimu kogumist. Tavaline esmaspäevane kogumine toimub TEISIPÄEVAL, 2. augustil.

Tavaline teisipäevane kogumine toimub KOLMAPÄEVAL, 3. augustil.

Kolmapäeval, 3. augustil. EI toimu AJALEHTEDE ja suuremate esemete (külmutuskapid, tugitoolid, madratsid, puumaterjal, oksad, jne.) äraviimist.

Hoidke oma ajalehed ja suuremad esemed kolmapäeval, 10. augustil, toimuvaks kogumispäevaks.

Märkus: Torontos on 17 klaasi ja metallesemete ümbertöötlemise depood. Juunikuu jooksul koguti 234 tonni ajalehti, 34 tonni klaasi ja 5 tonni konservipurke. Edaspidiseks informatsiooniks helistada 947-7742.

R. M. BREMNER, P. Eng., F.I.C.E.
Commissioner of Public Works

Hiidlased jaanitulel

Hiidlased pidasid 9. juulil oma „vana kalendri" kohast jaanipäeva. Perekond Osvald Piili talu väljakule olid kogunenud laupäeva pealelõunaks kuni 140 noort ja vana. Ilus suvine ilm andis sündmusele meeldiva tagapõhja ja peomeeleolu, mistõttu jaaniõhtu kõigiti õnnestus.

Juba päeval kogunemise järel peeti võrkpallivõistlused Oro ja Orilla meeskondade vahel; noori oli rohkesti kahe võistkonna moodustamiseks. Oro meeskonna kapteniks oli P. Kaju ja Orillia meeskonnal T. Vanaselja. Mängijad olid M. Hess, T. Trei, K. Valvur, M. Sadul, I. Kanne, T. Säägi, M. Liik, M. Tombak, M. Olu, M. Holmberg, R. Leis, R. Kivi, P. Pint ja M. Vasila. Pärast kuut mängu selgus, et jäädi viiki. Vahekohtunikeks olid E. Marten ja R. Holmberg. Karika võitjale oli annetanud Ülo Niit. Katsuti ka naiskonda organiseerida, kuid ei leitud vastaseid ja mäng jäi pidamata.

Peale päikeseloojangut süüdati jaanituli. Mitmes reas ümber tule lauldi, kuna Meinhard Niinvee mängis akordionilugusid.

Eelmiste aastate eeskujul oli organiseeritud külaliste toitlustamine, saadaval olid hapukapsasupp, rukkileib, vorstid ja kohvi kookidega. Isu oli hea ja varsti toit müüdi läbi.

Hiidlased on visalt püsinud oma jaanipäeva kokkutuleku kommete juures.

Seekordnegi kokkutulek jääb eelmiste kõrvale õnnestunud meeleolulise sündmusena.

Vabaõhu-jumalateenistus Jõekäärul

Vana-Andrese Koguduse traditsioonikohane südasuvine jumalateenistus Jõekääru põlispuude all õnnestus vaatamata mõnda aega kestnud tugevale kuumalainele kõigiti hästi. Kõrvetav päike tõmbus jutluse ajaks õhukese pilvekirmetise varju ja kerge tuul leevendas üleliigset kuumust.

EELK Toronto Vana-Andrese Koguduse jumalateenistusest oli osavõtma tulnud kahesaja inimese ümber. Laste Suvekodu kasvandikud koos kasvatajatega ilmusid kohale rivikorras kandes ühtlast valget vormi, mille eritunnusena pluusi taskukohal esineb Jõekääru Laste Suvekodu märk.

Kogunemise avataktiks tervitas V.-Andrese koguduse pastorit Udo Petersood Laste Suvekodu kasvataja Endel Ruberg

ja tänas kasvandike nimel kogudust ja õpetajat järjekordse külakosti eest jumalateenistuse näol,

ühtlasi annetades pastor U. Petersoole kaelaskantava kauni nahkmärgi, mille tagaküljel on südamlik lause: „Hoia, Jumal, Eestit!"

Jumalateenistus algas ühislauluga laululehtedelt, millele järgnes lühike palve ja õpetaja luges Pühakirja Matteuse evangeeliumist 22:33—40, kus küsitakse: „Missugune käsk on suurim käsuõpetuses?" Sellele vastas Issand: „Armasta oma Jumalat! Teiseks on ligi samatähtis armastada oma ligimest."

Oma jutluse aluseks oli pastor U. Petersoo valinud Taaveti 8. laulu 4—7 salmini, millest ta selgitas, et inimene tunneb ka suveloodusele ilust erilist jõudu, hinges hardumust ja võib-olla ehk koguni tunnet, et ka ta ise nagu sulaks kokku kõige sellega, mis teda ümbritseb.

See viib meid nagu ligemale millelegi suurele, millel pole nimegi ja mis võib tekitada tunnetamise, et me iseendast oleme väga väikesed.

Seda sama omaenese tähtsusetust kogu suure maailma taustal tundis ka kuningas Taavet ja väljendas seda oma laulus.

„Sa seadsid inimesed valitsema kõiges oma kätetöös" — nii väitis Taavet, tunnistades ühtlasi, et Jumal ise hoolitseb ning kannab hoolt alatiselt kõigi elusolendite ja inimeste eest.

Oma palves mälestas õpetaja U. Petersoo ka meie kodumaad ja tänas Jõekääru Suvekodu juhtkonda võimaluse eest seal vabaõhu-jumalateenistust pidada. Ühtlasi teatas ta, et kogu käesoleva kokkutuleku kirikukorjanduse raha antakse Jõekääru Laste Suvekodu heaks. Hiljem selgus, et üleantav summa oli $232.10.

Osavõtu-rohke ja südamlik jumalateenistus lõppes võimsa ühislauluga „Õnnista ja hoia".

Sõjakuritegudes süüdistatu läks vabasurma

Natsiaegseis kuritegudes süüdistatud Ukrainast pärit poolakas Michael Popczuk leiti mahalastuna oma kodus Lynnis, Mass. Politsei arvates oli ilmselt tegemist vabasurmaga. Bostonis alustati Popczuki vastu kohtuprotsessi, kus teda süüdistati koostöös natsidega juutide kimbutamises ja mõrvamises aastail 1941 kuni 1944. Teda ähvardas USA kodakondsuse kaotamine. Popczyk tuli Ühendriikidesse 23. oktoobril 1954 Kanadast. Ametlik süüdistus tema vastu oli, et ta pääses USA-sse oma minevikku salates. VES

SPORT

Spordimärkmik

Juuni alul nihutas moskvalanna Galina Savinkova kettaheite maailmarekordi 73,26 meetrile. Endine rekord oli bulgaarlanna M. Petkova nimel 71.80 aastast 1980.

☆

37-aastane Al Howie Victoriast võitis kolmandat korda järjest Ottawas peetud 24-tunnilise ülimaratoni läbides 195,2 kilomeetrit. Naistest Judy Adelman Montrealist võitis teistkordselt saavutades 133,0 km.

☆

Prints Charles avas Edmontonis 1. juulil rahvusvaheliste Ülikoolide Spordimängud, mis kestsid 11 päeva.

☆

Juuni alul ületati ka kümnevõistluse maailmarekord. Jürgen Hingsen, 25-aastane 200 cm pikkune ning 97 kg raskune sakslane ületas inglase Francis Thompson'i rekordi 34 punktiga saavutades 8777 järgnevast sarjast 10,92 — 7.74 — 15.94 — 2.15 — 47.90 — 14,11 — 46,80 — 4,70 — 67,26 — 4.19,8.

erk

Eestlased jälle Ontario meistrid

Laupäeval, 16. juulil toimusid L'Amoreaux Kolledzhi staadionil Scarborough'i Ontario Masterite viie-võistluse meistrivõistlused kergejõustikus.

Äärmiselt kuumale ilmale vaatamata (temperatuur 33 kraadi C) võttis võistlusest osa üle 30 mehe, nende hulgas kolm eestlast. 60—64-aastaste klassis tuli Theo Vellend 1001 punktiga esikohale (kaugus 3.58, oda 10,80, 200 m 32,2, ketas 21,90 ja 1500 m 7.43). Samas vanuseklassis tuli Lembit Rand ainult kauguse, oda ja kettaga teiseks.

75-aastaste ja vanemate meeste klassis tuli Karl Trei 1700 punktiga ülekaalukalt esimeseks. Tema tagajärjed olid: kaugus 3.40, oda 23.64, 200 m 36,4, ketas 26.90, 1500 m loobus.

Masterite võistlustest on aktiivselt osa võtnud Theo Velland, keda näeme kolmikhüppel.

Foto: E. Kulmar

RISTSÕNA NR. 1152

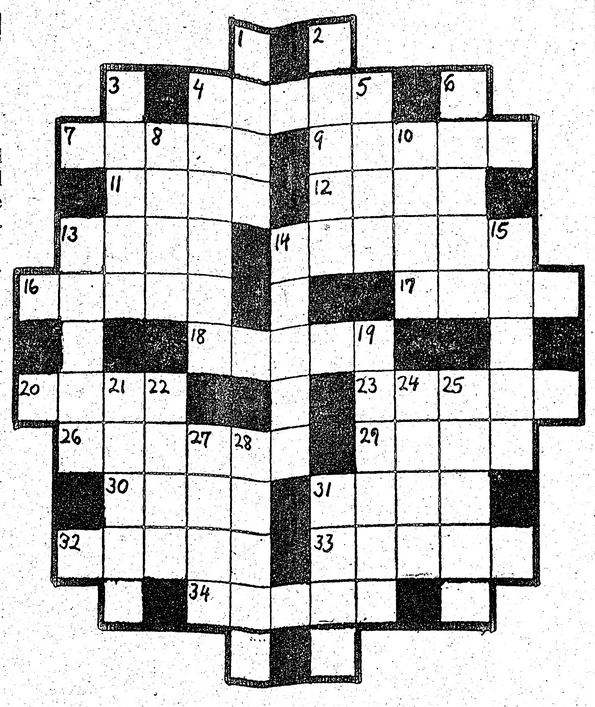

Paremale: 4. Kohanimi Harjumaal, 7. Osa saunast. 9. Mäestik Lääne-Siberis. 11. Riik Euroopas. 12. Siseelund. 13. Ehk, arhailises keeles. 14. Kristuse tulemise aeg. 15. Eluhoone. 17. Puhastusvahend. 18. Juubelit pidav tööstuslinn Eestis. 20. Monotoonne, üksluine. 23. Jõgi Indias. 26. Hooletusse jäetud. 29. Lind. 30. Ehitusmaterjal. 31. Teatud liiki oinas. 32. Üks pooltest. 33. Pidulik sündmus. 34. Saar Eesti vetes.

Alla: 1. Vajalik janusele. 2. Eesti noorsookirjanik. 3. Linn Eestis. 4. Selgus, heledus, säravus. 5. Asula tüüp. 6. Mälestusrikas nimi I maailmasõjast. 8. Mõiste värsikunstis. 10. Juhtmõte, tõestatav väide. 13. Hüüe juubilarile. 14. Materjal; andmed. 15. Põhjuslik asjaolu. 19. Kihelkond Virumaal. 21. Vietnami osa. 22. Keraamiline toode. 24. Hall hüljes. 25. Kristallpesa mineraalis. 27. Eesti kindral. 28. Sambla liik. 31. Keedunõu.

Ohtlik sport

Nagu kõikidel aladel nii ka jalgrattasõidus kiirused aina suurenevad. Võistluste raskemaks tegemiseks valitakse ka rajad järjest raskemad ja ohtlikumad. Suure kiirusega kukkumisi ja vigastusi juhtub aina rohkem.

Eestlastest sõidab ikka veel kaasa rohkem suusatajana tuntud Robert Vellend. Ta on ka jalgrattasõidus üks tugevamaid Ontarios, aga kukkumiste ja vigastuste oht on teda pidurdanud kõikidest võistlustest osa võtma. Ta sõidab sel aastal Londoni Klubis ja on võtnud siiani osa kuuest võistlusest tulles 3. juulil Paris'is ja 10. juulil Sudbury's neljandaks. 17. juulil juhtis ta Ajax'is veerandi oma 70 km pikkusest võistlusest, aga väsis lõpuks ja lõpetas ohtliku kaheksa nurgaga kriteeriumi 60-e alustanud ja 30-e lõpetanud A ja B klassi võistleja hulgas 15-na.

Vend Martin läheb 18. juulil Ontario meeskonna mänedzherina Thunder Bay'sse Kanada meistrivõistlustele.

RISTSÕNA NR. 1151
LAHENDUS

Paremale: 4. Sadam. 7. Kalur. 9. Laeva. 11. Nimi. 12. Elsa. 13. Kare. 14. Velise. 16. Pidur. 17. Ksii. 18. India. 20. Vile. 23. Vasar. 26. Kelder. 29. Ader. 30. Pais. 31. Trei. 32. Risti. 33. Runge. 34. Otsus.

Alla: 1. Vari. 2. Palee. 3. Kanad. 4. Sumeri. 5. Mall. 6. Kvass. 8. Liru. 10. Esik. 13. Kirik. 14. Vader. 15. Einar. 19. Avarus. 21. Lepik. 22. Elas. 24. Aden. 25. Seiga. 27. Dito. 28. Esiti. 31. Truu.

MARIE UNDER INIMESENA

Underi kohta varem ilmunud. Raamatuke on välja antud seo-Raamatuke on koostatud Helmi Rajamaa poolt Teatajas avaldatud artiklite seeriast, avaldub uusi aspekte meie suurluuletaiast kui inimesest ja on täienduseks neile teostele, mis Marie ses Marie Underi 100. a. sünnipäeva tähistamisega.

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

HInd $4.— pluss saatekulu 50 ¢

MÜÜGIL

Oskar Lutsu KEVADE I

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.

HIND $6.00 — postiteel $6.50

ILMAR KÜLVETI

NÄITEMÄNGURAAMAT

sisaldab 5 näidendit fotodega:

PARADIISI PÄRISPEREMEES — SULETUD AKEN
LAMP EI TOHI KUSTUDA — MENNING
SILD ÜLE MERE

Hind $15.— pluss saatekulu 70 ¢

Saadaval VABA EESTLASE talitusest

ILMUS TEINE TRÜKK INGLISKEELSEST KOKARAAMATUST

„Cooking Estonian Style"

Hilja Treumuth ja Viivi Piirisild

430 retsepti ★ Hind koos saatekuluga Can. $15.—

Tellimisi võtab vastu „Vaba Eestlase" talitus.

Raamatud saadetakse välja Los Angelesist.

MÜÜGIL

Lydia Aruvalla noodiraamat:

„NOODID T.E.S. TÄIENDUSKOOLIDE LAULUÕPIKULE, NOORTE LAULIK"

(Noodid $8.—, Noorte laulik $3.—)

Saadaval kooliõhtutel T. Eesti Majas, postiteel: L. MARLEY, 9 Parravano Ct., Willowdale, Ont. M2R 3S8 ja VABA EESTLASE talituses.

Friedrich Reinhold Kreutzwald

KILPLASTE

IMEVÄRKLIKUD, VÄGA KENTSAKAD, MAAILMAS KUULMATA JA TÄNINI VEEL ÜLESKIRJUTAMATA JUTUD JA TEOD

Kalkuni keelest maakeelde tõlgitud ja meie külade komblikuks mõnes tükis ümber solgitud

14.

Seni kui neid kenasid juttusid päevavalgele kanti, seisis vaene karjane suures hirmus ja kartuses natuke maad teistest eemal, ega usaldanud mitte silmi maast üles tõsta, ikka kartes, et teised ilusamaid sõnu võiksid kuulutada, seni kui tema naise käest õpitud tarkus tühja tuulde läheks ja tema lootused tühjaks teeks. Ja kus üks ehk teine kuskil sõnas tema jutuga ühte näis passivat, seal sõelusid püksid mehikesel liiva, seni kui ta lõdisevate hammaste vahel tasahiljukesi oma sõnu pobises, et need meelest ära ei kaoks.

Kui viimaks kord tema kätte juhtus ja üks teine nõuisand hüüdis: „Karjus, astu ette!" — siis tuli ta kohklikul näol ja argsel sammul ligemale ja ütles väriseva keelega:

„Isandad! ma astun tuppa,
Naise nimi Margarete.
Veel kenam kui ilusam emis,
Ei ole tal kusagil viga."

„Kas sa näed? Kuulge, kuulge! Sel jutul on kommet ja kere, sest võiks juba midagi saada!" hüüdsid mehed siin ja seal. Aga kui viimaks ümberringi igaühelt otsust oli nõutud, kelle jutt kõige paremaid ilusabasid oli kuulutanud, seal tõusis igalt poolt karjuse nimi avalikuks, ta valiti ühel meelel kogukonna peavanemaks ja tõsteti sedamaid uue ameti peale.

Kilplased arvasid, küllap see mees oskab kuningaisanda teretamist vastu võtta ja osavat vastust anda. Pealegi oli ta juba tükk aega valitsejaametit ausasti pidanud ja vastutõrklikku karja niihästi viljapõllult kui mudalompidest oma pika piitsaga välja ajanud.

Karjus nägi uut ametiau vastu võttes nüüd oma silmaga kuidas õnn iial õnnetusest kaugel ei seisa; ei kaugemal kui öö päevast. Sest mineval ööl oli ta veel karjus olnud, aga täna oli ta kõrgevoliline, au sisse tõstetud kogukonna peavaem Kilplas.

Seitsmeteistkümnes peatükk.

Kuidas Kilpa kogukonna vanem sauna läks ja mis seal temale juhtus.

Kogukonna peavanema ameti au ja kõrgus tegi meie karjusele suurt rõõmu, mis teda ühtepuhku taga kihutas, nõnda et ta küll kümme korda igas tunnis oma naisele ütles:

„Vaata, naisuke, seekord on mul lugu õnne joonele läinud!" —

Nüüd arvas ta tarvis olevat kõike vana higi, tolmu ja tahma keha pealt puhtaks vihelda ja ära pesta, mis veel endisest seisusest oli üle jäänud, et uue seisusega igapidi uueks inimeseks saada — näost, jutust, kombeist, riideist ja muust, nagu lugu tarvitas. Teiste isandate viisil reisis meie kogukonna-peavanem, kui ta ametisse oli tõstetud, sauna, aga ei mitte Kilpla küla sauna, vaid ühte lähemasse suurde linna, mis Kilplast kolm penikoormat kaugel oli.

Teel tuli üks vana tuttav temale vastu, kes mõni aasta tagasi temaga seltsis karjas oli käinud ja kes sellest veel midagi ei teadnud, mis suured asjad vaheajal Kilplas olid sündinud.

Kui nüüd mees teadmata kombel vanale sõbrale s i n a oli ütelnud, kostis kogukonna peavanem:

„Sina ei tohi meile mitte enam sina ütelda, sest et sina karjas käid: aga meie ei ole mitte enam, mis meie enne olime olnud; sest meie oleme sel puhul üks meie isand ja kogukonna peavanem Kilplas." —

„Ennäe imet!" kostis teine, — „see lugu oli mul alles teadmata, minu aus isand kogukonna peavanem, andke mulle andeks, kui umbes eksisin. Soovin teile õnne teie kõrge valitsuse ametiks."

„Tänan," andis minu isand peavanem vastuseks: „see on üks kangekaelne harimata rahvas siin Kilplas. Teised kogukonna-peavanemad, auvalitsuse volil meie eelkäijad, lasksid rahvast oma ninade peal tantsida, ja võisid nad teha, mis ise tahtsid, seeläbi on väga palju segadust tulnud. Meie peame asjakäigud hoopis teisele joonele seadma, raske vaeva ja tööga, mis meile mitte mahti ei anna päeval leiba luusse lasta ega öösel magada, ja pea kipub meil mõtlemisest lõhkema. Aga meie tahame neile parema seaduse teha, või mitte kauemini nende isand ja meister olla". Nõnda läks minu isand kogukonna-peavanem edasi ja jõudis viimaks õhtu eel linna sauna, kus ta juba hulga teisi mehi ees leidis. Saunalaval istudes tegi ta, kui oleks ta sügavas mõttes, luges mitu korda oma käesõrmi, kui tahaks ta teada, kas kõik kümme veel alles olid, rääkis vahete-vahel iseenesega, aga ei lausunud muidu mitte ühele elavale hingele sõnakest, nõnda et teised, kes teda ei tundnud, neid veidraid kombeid imeks pannes arvama hakkasid: see mees on vist peast nõdraks läinud. Aga nemad ei teadnud mitte, et teda valitsejaks kogukonna-peavanemaks oli tõstetud ja üksnes kõrge au temale haiget tegi.

Natukese aja pärast küsis meie isand ühe mehe käest „Kas see on ka seesama lavalaud, kus peal harilikul kombel valitsejad isandad istuvad?"

„Jah on," anti temale vastuseks.

„Kuidas olen ma kogemata nõnda osavalt selle õige lavalaua leidnud!" ütles kogukonna-peavanem. „Ma usun, lava on kohe mind ära tundnud, et ma Kilpla kogukonna peavanem olen."—

Kui ta kaua laval oli istunud ja tugevasti higistanud, astus sauna peremees temale ligemale ja küsis:

„Hea sõber, kas pesite juba pead ja lasite oma keha vihaga nühkida? Kui ei mitte, siis tahan lehelist tuua ja teid puhtaks pesta."

Kogukonna-peavanem, kes sügavate mõtete koorma all oli higistanud, kostis:

„Armas saunaperemees, ma ei tea seda tõesti mitte ütelda, kas ma olen pestud või veel alles pesemata. Sest ühel meiesugusel mehel on väga palju arvamisi, mõtlemisi ja nõupidamisi, et kõiklik kogukonna tulu kuskil kahju ei leiaks ja kohtu seadused ja õiguse otsused parajal korral käivad ja igapidi edasi jooksevad, et meie neis asjus midagi süüdi ei leiaks. Ja iseäranis mul, kes selle peale pean arvama ja mõtlema, kuidas ma kuningale osavat vastust pean andma. Sest pane tähele, mis ma ütlen: mina olen kogukonna peavanem Kilplas."

Kui linnamehed seda kuulsid, hakkasid nad kõik ühest suust suure häälega naerma ja lasksid teda siis tema au pärast ja veel ühe hea tüki pealekauba laval higistada, nii et nahk aga tolmas.

Kaheksateistkmnes peatükk

Kuidas kogukonna-peavanem oma emandale uue kasuka ostab ja mis sealjuures sünnib.

Meie armuline emand peavanem ei olnud mitte ära unustanud lubatud kasukaostmist isandale sagedasti meelde tuletada, nagu õigus oli. Ja kogukonna-peavanema-isand oma meeles tahtis õigeks näidata, et tema, keda õiguse kasvatajaks ja kosutajaks oli seatud, tõotust pidi täitma ja oma emandale seda andma, mis emandal õigus oli saada.

Kui nüüd isand kogukonna-peavanem oma ametiau pärast küllalt oli higistanud, tuli tal abikaasale lubatud kasukas meelde. Sellepärast küsis ta ühe mehe käest, kes linna väravas seisis:

„Pai külamees, kas võite mulle teed juhatada, kus üks karvasepp elab, kes kasukaid müüb?"

Kui ta teed oli kuulnud, küsis minu voliline isand kogukonna-peavanem väravavahilt:

(Järgneb)

Voldemar Riimand 60-aastane

Tuntud Hamiltoni seltskonna- ja kirikutegelane Voldemar Riimand tähistas 19. juulil 60. sünnipäeva. Juubilar on sündinud 1923. a. aedniku pojana Suure-Jaanis, Viljandimaal. Pärast kohaliku algkooli lõpetamist asus ta end ettevalmistama kaubanduslikule tegevusele. Esimeseks sammuks selles suunas oli Tallinna Kaubanduskooli astumine ja selle õhtukursuse lõpetamine.

Sõjavankri lähenemisel kodumaale siirdus ta Soome kaudu Rootsi, kus varem omatud kogemuste ja teadmiste väral leidis tööd Stokholmis tekstiili importfirma juures. Elukutselisele tööle põhjalikum ettevalmistus jätkus esialgu Stokholmi Kaubandusinstituudi õhtukursustel kuid juba 1947—48. a. täisajaga. Püüdlikkus leiab töökohal varsti hindamist edutamisega firma pealinna esindaja positsioonile.

Avaramate võimaluste otsingul 1951. a. Kanadasse ja Torontosse saabumisel asus tööle suurkaubamaja ‚Simpsoni' tekstiiliosakonnas, kust aga varsti üle viidi firma harukaupluse juhtkonda. 1958. a. murdis ta aga sidemed „Simpsoniga" ja ühines Hamiltoni suurema ärilise ettevõttega tekstiiliosakonna sisseostjana, mis tähendas vastutust kogu tekstiiliala suunamisel ja edukuses. Ta on jäänud selle firma juurde kuni tänaseni.

Kanadas jätkus endatäiendamine, mis estiti seisnes inglise keeles põhjalikumas õppimises. Sellele järgnes ülikooli astumine ja ‚York University' lõpetamine õhtukursustel humanitaarteaduste harus, spetsialiseerumisega poliitiliste teaduste alal. Õppetöö sündis puht huvist aine vastu, sest ei olnud ette näha selle kasu elukutselises töös.

Igapäevase leivateenimise ja samaaegse õppetöö kõrval on tal jätkunud indu kaasalöömiseks ühiskondliku tegevuse väljal. Probleemidesse realistliku suhtumise ja organiseerimisvõime tõttu on ta valitud mitmeid aastaid juhtima Hamiltoni Eesti Seltsi esimehena ja juhatuse liikmena, samuti ka Eesti Täienduskooli Toimkonda ja Skaudisõprade Seltsi. Ta on palju aastaid olnud tegev Hamiltoni Esimese Luteriusu Koguduse Nõukogu esimehena ja abiesimehena ning liikmena. Käesoleval ajal on ta jälle kiriku nõukogu esimees ja esindab kogudust Sinodis.

Voldemar abiellus Rootsis Heljo Lepaga, kes on samuti aktiivselt osavõtnud Hamiltoni seltskondlikust tegevusest. Neil on kaks järeltulijat, tütar, kes on omale nime teinud Torontos moe alal ja poeg, kes pärast ülikooli lõpetamist jätkab seal spetsialiseerumist.

Akadeemiliselt kuulub Voldemar Üliõpilasselts Liivika perre.

Sõbralikkus, küsimustesse põhjalik süvenemine, kaine kaalutlemine ja otsuste osav rakendamine on omadused, mis on talle võitnud laialdase lugupidamise.

Sõbrad ja tuttavad soovivad juubilarile paljudeks aastateks tervist ja energiat senise viljaka töö jätkamiseks.

L. Koobas

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Toimetaja H. Oja kodune
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
tel. 481-5316

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni emasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832

Väljaspool tööaega:

Helmi Liivandi 251-6495
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Mardi Valgemäe:

Pilkav Klio: John Reed Eestis

Ettekanne New Yorgi Kultuuripäevadel 1982. Torontos 1983

3.

Kui Reed istub Tallinnas rongile, et sõita üle Tapa, Rakvere ja Narva läbi Kirde-Eesti Petrogradi, vaatab ta ajakirjaniku kombel jälle aknast välja, nagu ligi kolm aastat varem Kagu-Eestis, ning teeb märkmeid. Nende ülestähenduste põhjal koostet seeriakirjutis ilmub pärast tema peatset surma jällegi ajakirjas The Liberator. Reedi seekordne kirjeldus Eestist on märksa sapisem võrreldes eelmisega.

„Ületada piir Nõukogude Liitu pankrotistunud, spekulantidest kubisevast Eestist, kus põllud seisavad kündmata ja vabrikukorstnad suitsuta, kus räbalais inimesed jooksevad rongi kõrval ja kerjavad — on nagu siseneda rikkasse, hästi korrashoitud maale".

Pidagem siin aga meeles, et Vabadussõjas laastet Põhja-Eesti nägi kahtlematult välja kehvemana sõjaeelsest Lõuna-Eestist, et maareform ei olnud veel suutnud tagada korrapärast põldude harimist ning et Virumaal leidus rohkesti Judenitshi Loodearmee riismeid, kelle majanduslik olukord oli üsna täbar.

Valgete vangla üksikkongis virelend Reedi kibestus ei püsi aga kuigi kaua. Paar lõiku hiljem, rõõmutsedes, et Nõukogude Liitu ümbritsev majanduslik blokaad hakkab nõrgenema, reedab ta tahtmatult tunde, et just pisikesest Eestist on kasu suurele Venemaale. „Pikad rongid täis põllutööriistu ja masinaosasid niirisevad aegamööda ... Tallinnast (Venemaa poole)" (lk. 9), kirjutab Reed, seega tunnustades Tallinna sadama osatähtsust Nõukogude Liidu väliskaubanduse elusoonena.

Tagasi Venemaal, ei saa Reed isegi seal lahti seosest eestlastega. Winston Churchilli nõbu Claire Sheridan, toosama kelle kirjapanekut Gukovski iseloomutusest varem tsiteerisime, kohtab Moskvas mitmel korral Reedi. Kahtlematult kõnelevad nad Eestist, sest mõlemad sõitsid Nõukogude Liitu üle Tallinna. Oma päevikus kirjeldab Sheridan laevaga Eestisse saabumist, mis toimus 19. septembril 1920: „Päikeseloojangul (jõudsime) Tallinna, mille teravad tornid ja vanade kellade helin, nagu Itaalias, virgutasid su uude õhkkonda ..." Sadamast autoga hotelli sõites läbib Sheridan „valjult tututades keskaegseid kõveraid tänavaid, mis on täis inimesi, kes ‚liikusid nagu viirastused". Tallinnast sõidab Churchilli nõbu edasi rongiga parimas luksusvagunis mida ta iial on näinud, sest see oli kuulund tsaariaegsele raudteede ministrile. Vahemärkusena olgu tähendet, et kui inglannale tuletab Tallinn meelde Itaaliat (?), siis samal ajal Maarjamaal viibinud hindu Manabendra Nath Roy võrdleb Eesti pealinna Hispaaniaga (!)

Moskvas kohtab Reed teiste kaasmaalaste hulgas veel Marguerite Harrisoni, kellel on eriti tihe kontakt eestlastega. Ameeriklanna töötab norralase Fridtjof Nanseni abilisena, repatrieerides välismaalasi, kes saadetakse Eesti piirile, kust nad sõidavad Tallinna ning sealt igaüks oma kodumaale. Tagasipöördujate hulgas on loomulikult ka eestlasi, keda Harrison näeb ühes endises Moskva vaestemajas, mis nüüd täidab kogumispunkti otstarvet. Edasi märgib Harrison, et

„paljud inimesed tegelesid, koostöös lätlaste ja eestlastega, vaipade, maalide, kalliskivide ning iluasjakeste salaveoga riigist välja. See oli suhteliselt lihtne tegu, sest Läti ja Eesti kodanikud tohtisid oma isikliku vara, rahulepingute alusel, endaga kaasa viia ja nad võisid väita, et esemed, mida nad hiljem müüsid Tallinnas või Riias, kuulusid neile. Olles võtnud vahekasu, panid nad müügist saadud rahad venelastest omanike nimel pangaarvele".

Peale repatrieerimisameti töötab Harrison inglise ja ameerika vangide abistamisega, kelle hulgas on hiljuti üle Tallinna Venemaale tulnud USA filmimees härra Flinck. Tshehhi Punase Risti kaudu muretseb Harrison Eestis asuvast USA Punase Risti laost vangidele suhkrut, kohvi, shokolaadi ning purgipiima. Ühel heal päeval arreteerivad punased ka ameeriklanna ning paigutavad ta kurikuulsasse Lubjanka vanglasse Moskvas, kus ta kohtab eestlasi ning ukraina tüdrukut, kes on Harrisoni fraseeringus „loomult lits ja elukutselt spioon". Tütarlaps müüs end viieteistaastaselt paari kingade eest ning jättis hiljem maha oma lapse ja läks mehega, kes lubas talle kinkida siidkleidi. Lubjankas istub ta seepärast, et ta reetis salga eesti kommuniste pudeli vahuveini eest.

Harrisoni kaasvangide hulgas on veel rida isikuid, kelle süüteod võivad meile huvi pakkuda. Näiteks istub seal kinni tuntud vene laulja-tar, kes vahistati lubaduse pärast esineda Eesti Vabariigi saatkonnas Moskvas. Vangistuses on ka prantlasega abielus olev noor rase eestitar, kelle ainsaks „roimaks" näib olevat Tallinnas eluneva õe poolt saadet piimakonservide vastuvõtmine. Samuti on Lubjankas Viktor Tshernovi abikaasa, kelle mees, nimekas vene poliitik ja endine sotsialistide-revolutsionääride partei juht, põgenes Nõukogude Liidust Eestisse, kus Jacob Rubin kohtab teda Tallinnas.

Ka Jacob Rubini mälestused käsitavad Eestit ja eestlasi. Kuigi ameerika ajaloolased ei usalda Rubini memuaare autori tugeva antikommunistliku kallaku pärast, ei ole meil põhjust kahtlustada tema kirjeldust olengust Reedi Moskva korteris 1920. a. suvel, mõni kuu enne Reedi surma 17. oktoobril tüüfusse. Rubin kohtab Reedi külaliste hulgas pikka, väärika olemusega, umbes kolmekümneviiaastast blondiini nimega Piotuch. Daam vestleb kirjandusest ning osutub Eesti saadiku sekretäriks. Rubin ise, kes elab Moskvas hoones, milles asub Eesti Vabariigi saatkond, lahkub pärast Reedi surma Nõukogude Liidust Eesti kaudu. Ta kirjutab heatahtlikult eestlasist, eriti Moskvas teenivast Vabariigi esinduse juhatajast „Sear'est", ilmselt A. Saarest, ning haaravalt piiriületamisest Narvas ja jumalagajätust Pika Hermaniga kui ta sõidab välja Tallinna sadamast.

Warren Beatty produtseerit, linastet ja koos Trevor Griffithsiga kirjutet Oktoobrirevolutsiooni ülistav film annab mõista, et Reed, nagu Emma Goldman ja rida teisi ameerika punaseid, kes elasid Nõukogude Liidus, pettus enne surma kommunismis. Tema eluloolased ei ole selles Klio pilkes täiesti veendunud. Eestlasile aga avab Reedi suhtlemine Maarjamaaga omajagu iroonilise ajalooallika.

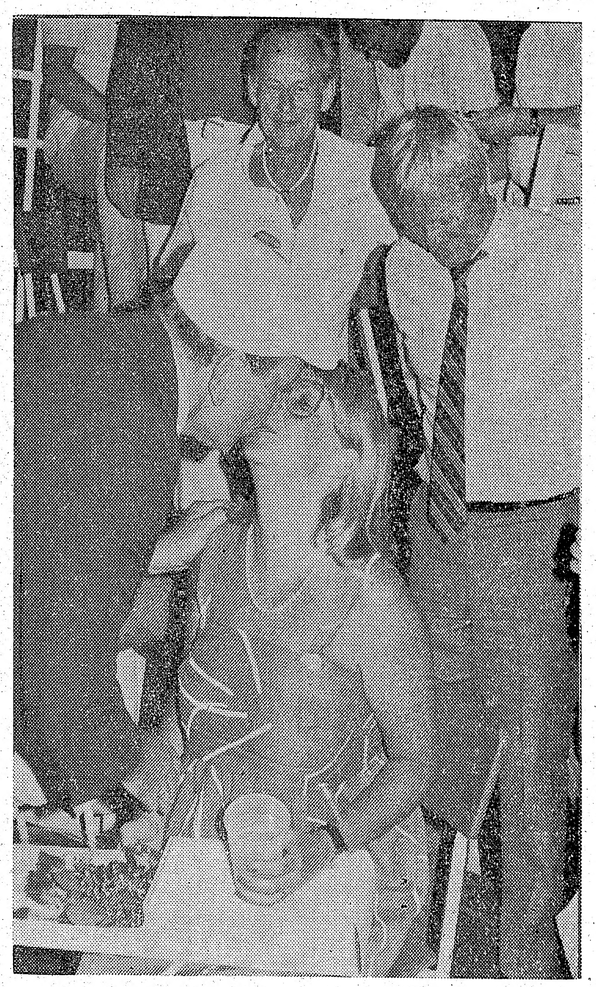

Eesti Majandusklubi Kanadas „päikeseloojaku laevasõidu" puhul õnnitleti selle päeva sünnipäevalast Karin Rannalat, kellele klubi esimees andis üle roose ja õnnitlus-suudluse. Seisavad vasakult J. Vihma ja Harry Rannala. Foto: Vaba Eestlane

Testament Eestis trükkimisele

Helsingin Sanomat teatel on Eesti valminud Uue Testamendi tõlge. Seda teatasid Turus Soome-Eesti piiblitõlkijate seminaril viibivad Eestist tulnud dotsendid Toomas Paul ja Kalle Kasemaa, kes ühtlasi on ütelnud, et nõukogude ametivõimud on andnud loa selle uustõlke trükkimiseks.

Nädalapikkune seminar soomlaste ja eestlaste osalemisel oli juba kolmas sellelaadne kokkutulek. Toomas Paul on vastutav Uue Testamendi, Kalle Kasemaa psalmide tõlke eest.

Soome ajaleht märgib, et praegu teostatakse 35 keeles piibli tõlkimist Euroopas. Rootsis valmis rootsikeelse

Uue Testamendi tõlge aastal 1981, mida ajutiselt kasutavad ka rootsi kogudused Soomes kuni sealne tõlge valmib.

Piibli tõlkega loodavad soomlased valmis olla aastal 1988. Tõlkenäiteid Markuse ja Matteuse evangeeliumeist avaldatakse aga juba käesoleva aasta septembris.

Teatavasti teostas EELK kirikuvalitsus Rootsis Piibli tõlkimise juba hulk aastaid tagasi Piiblitõlke Komisjoni kaudu, mida juhatas teol.lic. Richard Koolmeister ja kus tõlketöö koorem lasus eeskätt õp. Endel Kõpu peal. Trükkijaks oli Briti Piibliselts, milline välja andis ka iseseisvuseaegsed piiblitrükid. Uuest Testamendist ilmus samas väljaandes eritrükk juba aastal 1947, enne kui asuti Piibli uustõlke valmistamisele.

Väljaspool Eestit trükitud Piibleid ei lase N. Liit sisse. Need konfiskeeritakse piiril.

Selle taustal on arusaadav, et Eestis püütakse pühakirja uustrüki küsimust lahendada sel viisil, et see toimuks ametliku loaga.

Eesti piiblitõlkijana katoliku kiriku poolel on üles kerkinud ka paater dr. Vello Salo Torontos, kes varem alustas Markuse evangeeliumi tõlkimisega ja on nüüd teatanud, et ta alustab heebrea tekstide alusel uue eestikeelse Piibli tõlke valmistamist. Ta on võtnud end töölt vabaks ja asub Muskoka suvituspiirkonnas esimese Moosese raamatu tõlkimisega. Salo loodab tööga toime tulla lähema 10 aasta jooksul (ER/K/EPL)

Karavanipidustuse Tallinna paviljonis teenisid külalisi ettekandjad muruhaldjaina. Pildil Kai Kirsiväli (vasakul) ja Mary-Liis Randsalu. Foto: Vaba Eestlane

Soome ajaleht kirjutab:

Nadja saatusest

Ta oli noor, ei veel kolmekümne lähedalgi. Ta oli tumedajuukseline, vapustunud tüdruk, keda kohtasin Tallinnas, alustab oma tähelepanekuid ja tütarlapse kurva saatuse kirjeldamist soome ajakirjanik. See pole tütarlapse õige nimi, ajakirjanik valis tema loo kirjeldamiseks Nadja.

Oma noorusest hoolimata ta oli vana veteran — vana „refusnik". See nimetus antakse neile nõukogude inimestele, kes on pööranud selja sotsialistlikule ühiskonnale ja elavad vaid seda päeva oodates, mil nad saavad loa maalt välja pääseda.

Nadja andis sooviavalduse maalt lahkumiseks sisse üle kolme aasta tagasi. Sooviavaldus jükati tagasi Nadja arvates põhjuseta. Sellest peale on tulnud kannatada raskusi. Kui ta väljarännuloa taotlemist alustas oli ta vaid vähe üle kahekümneaastane. Ta õppis keeli ühes õppeasutuses. Sooviavalduse sisseandmise järel ta pidi õppimise katkestama ja jäi mitmeks kuuks töötuks.

Hiljem tal õnnestus hankida töökoht. Ta arvestab ja valvab nüüd ühe Tallinna ettevõtte toodangu arvulist suurust. Selle eest saab ta 100 rubla kuus. Soome ajakirjanik ütleb, et keskmine palk N. Liidus on 180 rubla kuus, mis on siiski tegelikult liiga kõrge.

„Kas mõistate kui raske on? Näiteks talvesaapad maksavad vähemalt 100 rubla", seletas Nadja.

Nadja saatuseks on see, mis juhtub kõikjal N. Liidust väljarännata soovijaile. Alul neid vallandatakse töökohalt või sunnitakse lõpetama õpingud. Selle järele nad peavad end klaarima kuidas oskavad.

Nadja on väga keeleandeline. Ta räägib inglise ja soome keelt nagu paljud Eestis ja lisaks ta võivat hakkama saada saksa keeleski.

„Ei tea, kuidas läheb?" ütleb ta ja lisab, et tal on vaid lootust sellele, et ta saab tulevikus väljarännuks loa. „Mul ei ole muud valikuvõimalust kui reisida välja või jääda paigale ja surra. Olen lakanud olemast naine, ei ole enam inimenegi" hädaldab ta.

Ta räägib samadest asjadest, nagu nõukogude USA ja Kanada uurimisasutuse juhataja Georgi Arbatov rääkis äsja ühel teisel viisil „Komsomolskaja Pravdas".

Sõna emigrant on saanud sünonüümiks sõnale pettur, ütles Arbatov. Arbatovi vestlus, mis oli ebatavaliselt avameelne, ei andnud siiski viiteid sellest, et väljarännuküsimused oleksid muutumas N. Liidus. Enam näis see vaatlevat asju nii, et kõik jääb endiselt püsima.

Raske on saada aru Nadja probleemide põhjusist. Ta räägib vabadusest, vabadusest liikuda oma soovi kohaselt välismaale, Hollandisse ja Iisraelis olevate sõprade juurde. Ta andis sisse väljarännu soovi just Iisraelisse, kuna üks ta vanemaist on juudisoost. Juutlus pole siiski tema väljarändamise soovi peaasjalik mõjutaja.

Mõjutaja on selle asemel sõna vabadus. Seda ta ehk kuuleb Soome raadiokommentaatori häälest, sest Eestis võib raskusteta kuulda Soome raadiot ja vaadata Soome televisioonisaateid.

Eesti rahvuslik meelsus elab tugevana Tallinnas, ütleb soome ajakirjanik; lühikese külaskäigu ajal saab sellest juba selgeid tõendeid. Seda kinnitab ka Eesti kommunistliku parteijuhi Karl Vaino möödunud talvel tähelepanu äratanud artikkel partei teoreetilises ajakirjas „Kommunist".

Nadja ei räägi siiski rahvuslikkusest. Ta ei kasuta mingeid poliitilisi lööksõnu. Ta räägib kui üksik inimene, kes on teinud oma valiku ja püüab nüüd püsida oma jalul.

Selle järel kui ta esimene sooviavaldus vastu võeti, teda on tabanud veel teinegi löök. Ta sai oma lahutatud isalt nõusoleku väljarändamiseks, mis on vältimatu tingimus. Selle järel kui ta sooviavaldus tagasi jükati võeti temalt ära ka isa nõusolek. See vihjab sellele, et talle ei mõeldagi anda luba maalt lahkumiseks.

Nadja ei ole dissident, selline kes saab üsna suuri toetuspakke Läänest ja kelle eest presidendid ja peaministrid paluvad N. Liidu juhtkonda. Ta ei puuduta ka kunagi midagi korravastast.

Võimalus sooviavalduse heakskiitmiseks on väga väike, pealegi kui juutide väljarändamine N. Liidust on kuivanud kokku, võrreldes sellega, mis see oli varem. See aeg peatus vaid vähe pärast seda, kui Nadja oli jõudnud esitada oma emigreerumis-sooviavalduse.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

Vaipade ja mööbli keemiline puhastus
„Stainguard" hinna sees
Söögituba, elutuba ja koridor
$59.95
Pensionäride kortereile hinnaalandus. Samuti akende pesemine.
Peeter Valing
Tel. 690-4961

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 26. juulil 1983 — Tuesday, July 26, 1983

Falklandi kangelaslaev Helsingis

HELSINGI — Helsingit külastas Inglismaa kuningliku laevastiku hävitaja „Fearless", mis mängis keskset osa aasta tagasi toimunud Falklandi sõjas. „Fearless" oli peastaabi-laevaks, kust juhiti inglise rünnaküksuste operatsioone. Laev toimis ka helikopterite emalaevana ja oli kasutusel invasiooni tegemisel saartele. Laeval oli külaskäigu ajal 700 meresõdurit, kellest 108 olid kadetid ja ülejäänud sõjakooliõpilased.

Jaanipäev võttis 16 inimelu

HELSINGI — Jaanipäeva veetjaist Soome lahel, Põhjalahel ja Soome sisevetes said surma 16 inimest. Enamuses oli surmajuhtumi põhjustajaks üleliigne alkoholi tarvitamine. Soome politsei kontrollis teedel joobnud autojuhte ja kinnipeetavate arv oli erakordselt suur, osa neist eemaldati liiklusest.

Sakslased küllastunud Soomest

HELSINGI — Läänesakslased on aastaid olnud Soome suuremaks turistide rahvuseks. Nüüd on nad küllastunud Soomest ja nende asemele on tulnud norralased ja hollandlased. Sakslaste arvates Soome on liiga kallis turismimaa, tuues võrdluseks, et ida-bloki maades on nende puhkuse veetmine peaaegu tasuta.

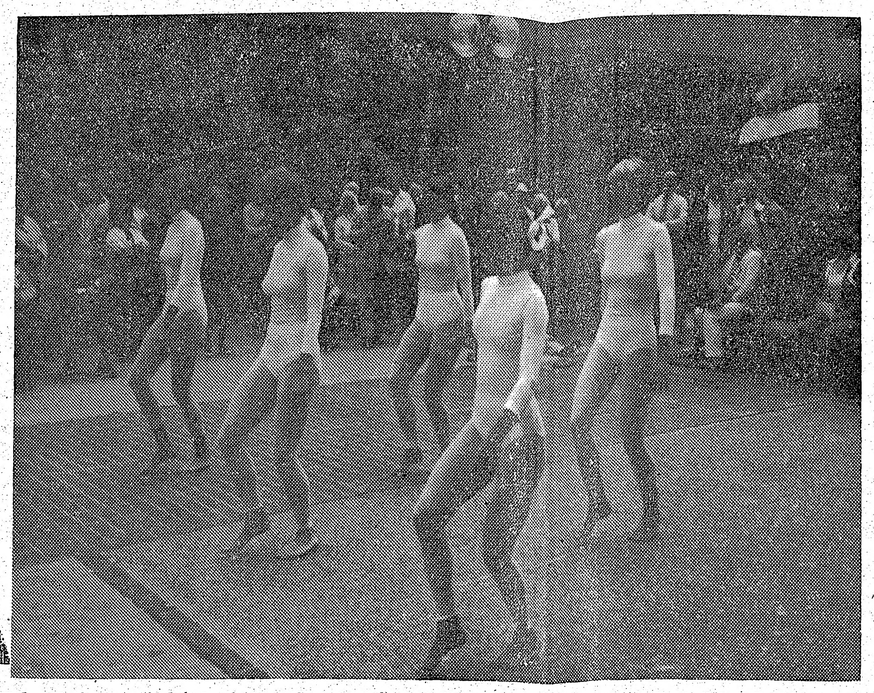

Kalev Estienne võimlejad esinemas San Franciscos toimunud XVI Lääneranniku Eesti Päevadel riikliku ülikooli läheduses asuvas suures ja moodsas Stonestown ärikeskuses.

Foto: E. Kulmar

Eesti Videoklubi purjelauakursus

Juuni alul korraldas äsja loodud Eesti Videoklubi (EVK) koostöös paadiklubi Nautic'iga purjelaua (windsurfing) kursuse Lidingbrö rannal. Üleskutse oli kohale meelitanud mõnikümmend huvilist, kes katsetasid oma oskusi purjelaudadel. Kogu kursus võeti EVK poolt videolindile.

Soomlaste suurpidustus Calgarys

Üle tuhande soomlase kogunesid Kanada soomlaste suurpidustusele Calgarysse. Kohalikud soomlased olid õnnestunud oma ettevalmistustega ja pidupäevad veedeti Calgaryle omases ilmastikus, vahel vihmasajus, vahel päiksepaistes. Need pidustused olid esimest korda seal, kuna vahekaugused on liiga suured suuremaisse soomlaste keskustesse Ontarios ja Vancouveris. Ometi näitas osavõtjate arv, et kaugused polnud takistuseks.

Pühapäevasel pidustusel oli kõnelejaks Soome parlamendiliige Pertti Salolainen, kes oma kõnes selgitas tänapäevaseid elutingimusi Soomes. Ta hindas Soome erapooletust ja oma riigi kaitsmise vaimu, mis on viimasel ajal saanud sageli kriitika osaliseks.

Pidustusel tekkis programmiühjus,

kui Vancouverist tulijad ei pääsenud kohale Kaljumägestkus katkenud raudteeühenduse tõttu.

Kohapeal olijad improviseerisid kava uutest, seniavastamata talentidest.

Seoses suurpidustusega peeti arvukalt mitmesuguseid koosolekuid: nii organiseeriti mitmest relvavennaklubist üks üle-kanadaline. Ühinenult loodetakse saada suuremat tugevust rindemeeste pensioniküsimuse lahendamisele, mida soome seaduse kohaselt välisriikidesse ei saadeta.

Kanada-soomlaste Kultuuriliit leppis kokku järgmise suurpidustuse koha ja aja osas,

see toimub 1984. aastal Sudburys ja vastavalt järgmistel aastatel Sault Ste. Maries ja selle järel Vancouveris.

Vancouver valiti põhjusel, et sel aastal pühitseb linn oma 100. aasta juubelit ja seal korraldatakse rahvusvaheline kaubandusmess.

Rahel Olbrei — Meie Balleti Ema — 85-aastane

„Inimese loomistung väärib ainult siis kunsti nimetust, kui ta kannab eneses sihti süvendada elava inimese hinge ja kujundada see kõrgema arengu võimeliseks", ütleb Fr. Kayssler oma „Hintergrundis".

Kas tants on elava inimese süvenemine inimese hinge? Jah, ta on seda tõepoolest, milles mõlemad anduvad ühtlaselt, nii tantsija ja pealtvaataja muusika võimsas tõukejõus.

Rahel Olbrei, kellele meie tuntud loodusteadlane ja Estonia teatri näitleja Albert Üksip oma FLORA AESTONIAS on andnud nime: RACHELIA SINENSIS — idamaine taim, mis sisaldab mürki, mis paneb kõik hüppama. Nii vanad kui noored, ise kaasa hüpates.

See oli Rahel Olbrei, kes a. 1926 rääkis tantsust kui inimese vanimast ja ürgsemast teatrikunsti alustalast. Ta analüüsib estraadikunsti, kontserttantse, tants-pantomiime, lavatantse (õieti — tantsiv näitleja), klassilist balletti, plastilist kooli, karaktertantsu nii ideedes kui vormides. Ta uurib tantsijate võimeid, nende isiksusi. Süvenemist proovidel oma eesmärgile jõudmiseks. Tehnilist edenemist ja muusikarütmiga kokkusulamist kunstiliseks sünteesiks.

See on siis too Rahel Olbrei tantsukunsti „MÜRK", millist oleme imetlenud üle 25. aasta Estonia teatris, kes lõi a. 1926 ansamblikunstina väärilise tantsurühma, mille suurejooneliseks näiteks oli ballett „Pähklipureja". Julged, õnnestunud katsed noorelt ballettmeistrilt andsid usalduse teatrijuhatusele teda määrata vastutusrikkamate ülesannete peale, ja nii kujunes ajastu, kus Rahel Olbrei suunas Estonia teatri tantsulise kunsti — nii klassikalise, plastilise, karaktertantsu, stiili ja väljendustantsud enamais ballettides, oopereis ja operettides võrdvõimeliseks Euroopa teatritega, kui vaid nimetada üht — esinemised Soomes, kust loorberitega Tallinna tagasi tuldi.

1944. a. enne Ed. Tubina balleti „Kratt" etendust sai Rahel Olbrei teatris nimeks „Balleti Ema". Balleti ema kaotas aga oma teatri 9. märtsil 1944 vene õhurünnakul Tallinnale. Ta kaotas ka oma kodu, kunstivarad ja hiljem ka — oma kodumaa. Põgenik Rootsis, ümberasumine Kanadasse 1951. Kaotused, millele järgnes tragöödia, oma elukaaslase Hanno Kompuse surm. Kui palju jõuab inimene kanda? Siin näeme, et ta jõuab-üliinimlikult palju. Nagu Rahel Olbrei — nagu meie kõik oma kaotustega.

Tundes Rahel Olbreid, kes aastate jooksul väsimatult ja otse jõujaama jõuga juhtis ballette „Giselle", „Coppelia", „Roheline flöödt", „Paan võsas", „Punane moon", „Luikede järv" j.t., tean, et sellise naine ei murdu. Vaevalt Rootsimaad puudutades 1944, oli kava tehtud ja peagi tema juhtimisel lavastus P. Abrahami operett „Viktooria ja tema husaar", millega tehti ringreis kuues linnas. 1948 lavastas ta Stokholmi „Konserthusetis" Priit Ardna „Kalurineiu" 2500-le pealtvaatajale. 1952-st kuni 1956. aastani oleme näinud Montreali Eesti Teatri esituses Rahel Olbrei lavastused: A. Mälgu „Kui puu tahab õitseda", P. Ardna „Kalurineiu", H. Raudsepa „Mikumärdi" ja Jan de Hartogi „Sammassäng", millistega tehti ringreise nii Kanadas kui Ameerikas.

Kui endine Estonia dramaturg Harald Parrest oma kriitikas pärast New Yorgi „Kalurineiu" etendust ütleb, et sellist naist, nagu Rahel Olbrei sünnib sajandil vaid üks, siis ühtume selle väitega. Ta on kahtlematult raidkujuks meie teatrikultuuri elus.

Siinjuures julgen tema sünnipäeval, 1. augustil anda edasi juubilarile parimad soovid kogu Estonia teatri kolleegide poolt üle kogu maailma. Tean, et juubilar teeb edasi meie kultuuritööd. Sedapuhku oma elutööd kirja pannes. Olgu need kirjapandud tähed balletikingades.

Rudolf Lipp

Sündmuste kalender

● **Laup., 13. augustist kuni laup. 20. augustini Seitse Kunsti 1983 Seedriorul.**

wintario

21. juulil toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 536938, $10.000 võitsid nr-d 037730 ja 922836, $1000 — 86149, $100 — 2170, $10 — 502, $50 segajärjekorras numbrid 140591 ja tasuta piletiraamatu nr-d 04. Näadala müstilise preemiavõidu (mootorpaadi) võitsid nr. 299149. „Avasta Ontariot" nädala auhinna võitsid piletid nr. 339274 ja 919882.

Euroopa Ühisturu riigid

ei tee esildist ÜRO juures

Saksa liiduvabariigi välisministeerium rõhutas oma äsjases vastuses Balti Maailmakonverentsi (Baltic World Conference) esimees dr. C. K. Bobelisele, et Liiduvabariik ei ole tunnustanud ega kavatse ka tunustada N. Liidu annektsiooni Baltikumis. Välisministri ülesandel on kirjale alla kirjutanud välisministeeriumis küsimust ministrile ette kandnud saatkonnanõunik Alexander Arnot.

Samal ajal tuli Strasbourgist teade, et Euroopa Ühisturu liikmesriikide kümme välisministrit on asunud seisukohale, et „aeg ei ole küps" Baltikumi annekteerimise viimiseks ÜRO dekoloniseerimise komisjoni ette, kuigi Euroopa-parlament seda oma otsuses nõudis.

Selguse selles küsimuses andis Läänesaksa liiduriigi välisminister Genscher kui samaaegselt ühisturu nõukogu president rahvasaadik Otto von Habsburgi küsimuse peale, kes teatavasti oli Balti resolutsiooni esitajaks Euroopa-parlamendis.

Genscher ütles, et Euroopa ühisturu presiidium on hästi teadlik balti rahvaste praegusest raskest olukorrast.

Ministrite nõukogu vaatab aga asja reaalpoliitilisest seisukohast. Nimelt võib karta, et Dekoloniseerimiskomisjoni praeguse koosseisu juures selline esildis tagasi lükatakse.

Selline tagasilükkamine võiks aga rohkem balti rahvaid kahjustada kui kasuks tulla.

Otto von Habsburg avaldas kahetsust, et Euroopa Ühistururiikide välisministrid midagi ei julge praegu ette võtta. „Väikesed saavad karistada selle eest, et nendest midagi karta ei ole ja suurte vastu ei võeta tarvitusele mingeid abinõusid, kuna ei ole mingit lootust esitatud nõudmiste täitmiseks," rõhutas von Habsburg, kes leidis et ministrite seisukoht ei sisalda õiget respekti nende moraalsete printsiipide vastu, mis vormiliselt moodustavad Dekoloniseerimiskomisjoni põhialuse.

Otto von Habsburgi toetas briti konservatiivne rahvasaadik Pearce, **kes seadis küsimusse, kas ministritenõukogu hoiak ei kujune „kinnitavaks pitsatiks" okupatsioonile.**

Dekoloniseerimisküsimused tuleb esitada olenematult sellest, kes koloniseerija on, kas N. Liit või mõni teine.

Kümnest EG-riigist ei ole tunnustanud Eesti, Läti ja Leedu liitmist N. Liidu külge kaheksa, meenutas Pierce (EPL/K).

Riin Rivanool

AMETLIKUD TEATED

Kuigi ikka alles hirmsas ja laisakstegevas suvekuumuses, on mult siiski aru päritud ja vastust oodatud paari pakilise küsimuse suhtes, mida ma siinjuures ametliku kommünikee korras teatavaks teen.

PÄÄSUPESA

Jah, me haudusime välja oma pääsupojad! Needsamad, kelle vanemad oma pesa täiesti ebaarhitektuuriliselt meie rõduukse esisele ümmarguse ja libeda elektrilambi peale ülesehitada võtsid.

Kahjuks pääsupoegade täpse sünniaja kohta puuduvad andmed, kuna me ise olime sel ajal Lääneranniku Eesti Päevadel ja nii ei saanud ma ei nõu ega jõuga, ei pealtvaatajana ega ämmaemandana sellest kodusest sündmusest osa võtta.

Kui Maakodusse tagasi jõudsime oli pesas viis pääsupoega, suud lahti sama-suuruselt kui on terve nende teine kehapool ja mamma-papa olid kisakõridele hoolega toitu kandmas.

Nad kasvasid imekiiresti ja valmistasid meile palju muret. Kui tiivad juba kandma hakkasid, kukkusid nad kordamööda väikesest pesast välja trepi peale, mingil moel said nad sinna ka tagasi, aga üheks ööks jäi neid kaks trepi peale kükitama. Terve öö läbi tuli meil muret tunda, et ehk tuleb mõni hulkuv kass, öökull, haisuelukas või kes teab kes ja murrab meie hoolealused maha. Ise me neid kätte ei saanud, et pessa tõsta.

Aga midagi ei juhtunud. Nad õppisid pesast kordamööda kenasti välja lendama, ent ühel hommikul oli pesa täiesti tühi. Nad olid läinud, istusid koos terve kogukonnaga telefonitraadil ja ajasid vidinal juttu. Näe, lastel ka sõnaõigus! Veel paaril päeval tulid nad siiski pessa tagasi ja ootasid mamma-papa söögitoomist, aga ma tean, et meil tuleb varsti üle elada seegi aeg, kus nad enam ei tule. Meie järjekordsed lapsed on siis läinud ja ka seda ma tean, et kui pesast kaovad pääsukesed, tuleb varsti sügis.

Aga võtkem asja heast küljest! Meie reisiloleku ajal kuivasid endastmõistetavalt ära Maakodu lilletaimed. Nüüd oleme me tõenäoliselt ainuke majapidamine Ontarios, mis oma närbunud lillekeste ülespoputamiseks võib kasutada pääsusõnnikut, mida rikkalikult tekkis trepiastmele pesa all. Nii oleme me siis mõningal määral ja vee kaasabil üksikud taimed ka uuesti kasvama saanud.

Nii on head õnnesoovijad perekondliku juurdesünni puhul hiljaks jäänud ja kõik need, kes katsikule tulla ja titekooki tuua on lubanud, võivad näha vaid tühja pesa. Lühema aja jooksul võime me soovijaile siiski klaaspurgikeses kinkida, müüa või mälestuseks annetada veel seda väärtuslikku pääsusõnnikut, mis lilled kasvama võib ajada.

Varsti asun ma siis seda pääsupesa lammutama, et sügisõhtuiks saada valgust seni pesaga kinnikititud lambi kaudu, millel on roheline tuli ja mis meile edaspidigi meelde tuletab meie selle suve hoolealuseid, „meie lapsi".

AUTO

See on juba aegade jooksul nii, et meesterahva sõna jääb minu elukäigus minu omale tavaliselt peale ja kui selle oma meesterahva kõrval seda meesteväge suurendavad veel ka su oma poegade hääled, siis . . . Ärge rohkem küsige!

Nõndasi otsustas siis meie meespere, et minu senine auto on logu, see anti uue eest sisse ja mulle osteti uus.

Mul on kahju! See senine oli mulle selle viie aastaga üsna südame külge kasvanud ja sõbraks saanud, enam kui ükski mu seniseist lühema ajaga. Ja automüüjagi ütles, et vaata, kui hästi hoitud masin!

Ma tean, et see pannakse nüüd pruugituna müügile ja siis see müüja praalib ja kiidab nii: „See on nii korras seepärast, et sellega on sõitnud üks „little old lady", kes on pikatoimeline ja nii korralik, et keegi ei tohi näpugagi tema masinat puudutada", ja ma tean ka seda, et see on üks otsast otsani vale jutt.

Aga olgu! Kui nüüd teist keegi seda masinat ostma peaks juhtuma (seal on eestlasest müüja), siis ma tuleksin ise, sillitaksin teda veelkord ja jutustaksin teile ära kõik ta trikid. Küll selle, kuis startima ja kiirust lisama peab, et mootor ei sureks, kuis sõitjapoolset ust nii lahti teha, et ukselink pärast ta tarvitab palju bensiini.

Mu uus on hõbehall, vana, kopihku ei jää ja palju, palju muud.

Igatahes te tunnete ta kohe ära: ta on pruuni värvi, väljast väike, aga seest suur. Nii suur, et kui tagumised istmed alla lasta, siis mahub sinna vabalt istuma mu seitse last kui nad just kõik ühekorraga pikali heita ei taha või riidu ei lähe. Aga heal juhul mahuks sinna viis last veel juurdegi. Mu autol on jõupidurid, jõurool, ekstra-suur 6-silindriline mootor ja le kronu! Ma vannun, et ma punnisin oma meestele vastu, aga ei aidanud. Kõik need jõuvärgid, mida taga nutsin, lubati panna ka uuele ja Aadam teatas: „Tal on ka raadio!" — „Ma ei taha raadiot, see ainult segab ühte korralikku juhti . . ." jonnisin ma edasi, aga see soovitati siis lihtsalt ära keerata, kui teda vaja ei ole.

Nüüd on siis selle uue auto käsitsemisraamat mul käes ja ma pean sealt väljanuputama, millist nuppu millegi jaoks kasutada tuleb, mida välja tõmmata, mida sisse lükata jne., jne.

Uus auto on Aadama käes laenuks, kuna tema oma on praegu korrast ära. Paari päeva pärast lubati too uus mulle Maakodusse järele tuua. Aga mul on kuri kahtlus, et ehk pärast seda nõuavad remonti üksteise järele mu poegade sõidurilstad, põhjendused tuuakse ette veenvad, koputatakse mu emasüdamele ja lapse raskele olukorrale siin maailmas suvisel sõidurohkel ajajärgul ja . . . Ma ei või kindel olla, et ma oma uut autot siis neile jällegi väljalaenutama ei kipu.

Olgu! Aga ma õpin tolle hõbehalli käsitsemise teoreetiliselt raamatu järgi ära ja kui ma ta siis kätte saanud olen ja ta trikid selgeks klaaritatud saavad, siis, siis . . .

Soome kommunistliku partei liikmete arv väheneb

HELSINGI — Soome kommunistliku partei liikmete arv on vähenenud. Kui partei paremail aegadel oli liikmeid üle 50.000-e, siis nüüd on järel veel 28.000. Kaua aega parteis käinud sisemine võitlus on mõjutanud liikmeist eemale jäämise. Kommunistliku partei liikmete vähenemise üheks põhjuseks on eriti kõrged liikmemaksud, mis arvestatakse tulude järele. Keskmiselt 4000—5000 Soome marka kuus teenivad kommunistliku partei liikmed maksavad aastas liikmemaksuks 240 Soome marka (ca $60), 5000—6000 teenivad juba 360 Soome marka. Ehitustöölistel, kes teenivad kuni 9000 marka kuus, tõuseb partei liikmemaks juba kahele tuhandele Soome margale.

Värskemad uudised loete VABA EESTLASEST"